

Nr 1

*Memorial med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till
bankoutskottet avgivna berättelse.*

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1968, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 15 januari 1969

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Stähle (s), Åke Larsson (s), Stefanson (fp), Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp), Larfors (s) och Brundin (m);

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Börjesson i Glömminge (cp), Larsson i Umeå (fp), Rask (s), Fälldin (cp) och Fridolfsson i Rödeby (s).

Till Riksdagens Bankoutskott

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges Riksbank får fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1968. Valutastyrelsens berättelse samt en redogörelse för riksbankens jubileumsfonds finansiella ställning vid utgången av 1968 bifogas.

Kreditpolitiken

Läget på kreditmarknaden liksom kreditpolitiken präglades vid ingången av 1968 i hög grad av den rådande situationen på valutamarknaden. I slutet av 1967 vidtogs en rad kreditpolitiska åtgärder i åtstramande riktning. Riksbankens diskonto höjdes från 5 % till 6 % med verkan fr. o. m. den 15 december. Samtidigt infördes på nytt straffrättegler liknande dem som gällt före juli 1966. Bankerna ålades att betala straffränta för sådan upplåning i riksbanken som översteg 50 % respektive 25 % av de egna fonderna beroende på om bankerna uppfyllde de av riksbanken rekommenderade likviditetskvoterna eller ej. Straffsatsen fastställdes till 3 procentenheter över diskontot, dvs. till 9 %. Vidare förordnade Kungl. Maj:t, på bankofullmäktiges hemställan, om kassakvoter för bankaktiebolagen enligt 1962 års likviditets- och kassakvotlag. De av riksbanken utfärdade tillämpningsbestämmelserna innebar att fr. o. m. den 2 januari 1968 de fem största bankerna skulle ha minst 2 % och övriga banker minst 1 % av sin inlåning från allmänheten inestående på checkräkning i riksbanken. Slutligen beslöt fullmäktige att vid beräkning av likviditetskvoter endast halva mot tidigare hela beloppet av en banks utländska nettotillgodohavanden skulle räknas som likvid tillgång.

Den företagna åtstramningen var helt förestavad av omsorgen om valutaställningen, något som också starkt underströks vid tillkännagivandet av åtgärderna. Bakgrunden var den under hösten rådande oron på valutamarknaden, vilken kulminerade efter sänkningen av pundets paritetsvärde från US \$ 2,80 till 2,40 den 18 november och de följande devalveringarna av vissa andra valutor, bl. a. den danska kronan. Trots de svenska myndigheternas omedelbara och klara ståndpunktstagande mot eu krondevalvering, drabbades även den svenska kronan av den rådande oron. Sålunda skedde en utströmning av utländska valutor från riksbanken under tiden 18 november—13 december till ett värde av ca en miljard kronor.

Det var i denna situation, som fullmäktige ansåg det nödvändigt att vidtaga den serie åtgärder, som beskrevs inledningsvis, innebärande bl. a. en uppjustering

av den internationellt sett relativt låga räntenivån. Därigenom gav fullmäktige klart besked om sin avsikt att försvara den svenska kronans paritetsvärde. Det bedömdes därvid att detta skulle underlätta en snabb återgång till den lättare kreditpolitik, som den inhemska konjunktursituationen motiverade. Läget vid slutet av året avvek i betydande utsträckning från den bedömning av konjunktursiktterna, som hade gjorts i början av 1967. Den uppgång i den internationella konjunkturen, som allmänt hade väntats komma igång under senare delen av 1967, dröjde. Detta torde ha varit en av orsakerna till att Storbritanniens restriktiva politik vid oförändrad pundparitet ej hade fått åsyftad verkan. För Sveriges vidkommande med dess starka exportberoende betydde den matta internationella konjunkturen att den inhemska efterfrågan måste stimuleras, vilket skedde genom en lätt kreditpolitik och en selektivt expansiv finans- och arbetsmarknadspolitik. Den lätta kreditpolitiken bibehölls tills valutasituationen krävde en omläggning.

Vid årsskiftet 1967/68 fanns det ännu inga tecken på några starka uppsvingstendenser i den svenska ekonomin. Den förväntade uppgången i konjunkturen hade då närmast förskjutits till andra halvåret 1968. Mot denna bakgrund var det snara återställandet av förtroendet för den svenska kronan, efter det att de kreditpolitiska åtgärderna vidtagits, synnerligen välkommet. Från den 15 december skedde ett återinflöde av valutor till riksbanken, som fram till årets slut uppgick till uppemot 400 mkr. Under januari månad inflöt sedan ytterligare över 200 mkr. Mer hänsyn kunde därför på nytt tas till den inhemska konjunktursituationen. Den 8 februari fattade fullmäktige beslut om att sänka det officiella diskontot med en halv procentenhet till $5\frac{1}{2}\%$. Samtidigt beslöts att bestämmelserna om kassavoter skulle upphöra att gälla.

I samband med diskontohöjningen i december 1967 höjdes även bankernas annonserade in- och utlåningsräntor med en procentenhet med undantag av inlåningsräkningen med 12 månaders uppsägningstid, för vilken höjningen fastställdes till $\frac{3}{4}$ procentenhet. Räntesatsen på de mot slutet av månaden emitterade bostadsobligationerna låg också $\frac{3}{4}$ procentenhet högre än räntorna på motsvarande lån före diskontohöjningen. Vid diskontosänkningen i februari sänktes bankernas samtliga annonserade in- och utlåningsräntor med en halv procentenhet. Emissionsräntorna sänktes däremot endast med $\frac{1}{4}$ procentenhet.

Under året skedde en viss återhämtning i den ekonomiska aktiviteten i Väst-europa och Förenta staterna. Genom Förenta staternas starka importökning och genom att Storbritannien ej lyckades i sina strävanden efter punddevalveringen att i nämnvärd grad dämpa importutvecklingen expanderade världshandeln betydligt mer än väntat. Samtidigt har emellertid förekommit ett flertal kriser som direkt eller indirekt skapat oro på valutamarknaderna. Upprepade spekulationer i en höjning av guldpriset ledde i mars till att nya arrangemang skapades för guldmarknaden. Demonstrations- och strejkvågen i Frankrike under maj och juni medförde en stark försämring av landets tidigare starka valutaställning, men under sommaren och början av hösten blev stämningen på valuta-

marknaden lugnare och flera ledande länder företog diskontosänkningar. Det stora överskottet i Västtysklands handelsbalans bestod emellertid trots expansionen i den västtyska ekonomin. Rykten om revalvering av den tyska marken förstärktes efter hand samtidigt som förtroendet för den franska francen och även för det brittiska pundet försvagades. Utvecklingen kulminerade under senare delen av november, då den uppkomna situationen behandlades vid ett hastigt inkallat möte i Bonn med representanter för den s. k. tiogruppen. Mötet ledde ej till några förändringar i växelkurspariteterna, men Frankrike och Storbritannien företog en rad restriktiva åtgärder för att dämpa efterfrågeutvecklingen, medan Västtyskland vidtog en ändring i beskattningssystemet för att dämpa exporten och främja importen.

Den inhemska konjunkturutvecklingen under året var å andra sidan dämpad och understöddes av en fortsatt selektivt expansiv finans- och arbetsmarknadspolitik. Medan den internationella konjunkturen utvecklades närmast bättre än väntat, var expansionskrafterna i den inhemska konjunkturen snarare svagare än vad man tidigare räknat med. Industrins investeringar har visat fortsatt stagnation trots god likviditet inom näringslivet. Det relativt låga kapacitetsutnyttjandet samt en allmän osäkerhet om den framtida utvecklingen har sannolikt varit avgörande. Ännu syntes inga tydliga tecken till en omsvängning i investeringsviljan. Den totala produktionen beräknas ha ökat med omkring 3 1/2 % 1968. Arbetslösheten var under första delen av året något högre än ett år tidigare men läget förbättrades sedan och mot slutet av året låg den lägre än ett år tidigare. Prisutvecklingen var mycket lugn.

En viss försämring av bytesbalansen inträffade under 1968. Underskottet kan beräknas ha ökat med en halv miljard kronor. Valutareserven, vilken hade sjunkit i samband med valutaoron november—december 1967, steg under året fram t. o. m. oktober med 610 mkr. Den sjönk sedan i november och december i samband med oron på valutamarknaden. För året som helhet medförde förändringarna en nedgång i valutareserven med 29 mkr.

Den osäkra situationen på valutamarknaderna föranledde emellertid en viss försiktighet i fråga om ytterligare lättnader i kreditpolitiken efter räntesänkningen i februari. Straffräntan hade bibehållits, men effekten av denna försvagades dock efter hand genom att riksgäldskontoret lämnade lån på dagslånemarknaden vid åtstramad kassalikviditet i banksystemet. Då det stod alltför klart att något allmänt konjunkturuppsving ej var att vänta inom den närmaste tiden samtidigt som en viss förbättring på valutamarknaderna kunde konstateras, beslöt fullmäktige att företaga en ytterligare anpassning nedåt av ränteläget. Den 10 oktober sänktes det officiella diskontot från 5 1/2 % till 5 %. Bankernas annonserade in- och utlåningsräntor justerades också nedåt med en halv procentenhet. Räntan på långfristiga lån sänktes med 1/4 procentenhet.

Den statliga utlåningspolitiken och riksbankens operationer på marknaden bidrog under första halvåret 1968 till en viss åtstramning av kassalikviditeten i banksystemet, vilken hade förbättrats kraftigt före valutautflödet i slutet av

1967. Statsbudgeten resulterade visserligen i ett endast obetydligt större överskott jämfört med första halvåret 1967, men staten ökade å andra sidan sin obligationsupplåning på marknaden. Under hösthalvåret blev underskottet i statsbudgeten större än andra halvåret 1967. Effekterna härav motverkades bl. a. genom en fortsatt ökad statlig upplåningsaktivitet på den långa marknaden. Liksom under hösten 1967 var emellertid förbättringen av kassalikviditeten i affärsbankerna betydande. Totalt under 1968 medförde riksgäldskontorets och riksbankens operationer i långfristiga obligationer en indragning av drygt 1 1/2 miljard kronor mot drygt en halv miljard kronor 1967. Ökningen i denna upplåning motsvarade därigenom gott och väl ökningen i statsbudgetens underskott mellan åren.

Åtstramningen på kreditmarknaden under första delen av 1968 avspeglades i affärsbankernas upplåningsbehov i riksbanken. Deras genomsnittliga upplåning per rapportdag, efter avdrag för medel inestående på checkräkning, var relativt hög ända fram till augusti, varefter en omsvängning inträdde. De båda sista månaderna låg upplåningen under nivån för motsvarande månader året före.

Bankernas likviditet i vid mening, innefattande bl. a. stats- och hypoteksobligationer, ökade under 12-månadersperioden fram t. o. m. november 1968 med 816 mkr jämfört med 3 246 mkr ett år tidigare. De faktiska likviditetskvoterna har bortsett från de första månaderna legat något lägre än 1967. Till en del sammanhängande nämnda utveckling med att bankerna minskade sina inköp av bostadsobligationer och låg kvar med relativt stora belopp av oavlyftade byggnadskreditiv.

Den sammanlagda kreditgivningen till staten, kommuner, bostäder och näringslivet på den organiserade marknaden uppgick till 19 1/2 miljarder kronor under 1968, en ökning med drygt 2 miljarder kronor från 1967. Kreditvolymen fördelade sig med över 7 miljarder kronor vardera på näringsliv och bostäder, 1 1/2 miljard kronor på kommuner och nära 3 1/2 miljarder kronor på staten. Kreditexpansionen mellan 1967 och 1968 hänförde sig främst till näringslivets men också till statens och bostadssektorns upplåning. Obligations- och förlagslåneemissionerna upptog t. o. m. en något större andel av den totala kreditvolymen än 1967. Ökningen av emissionsverksamheten hänförde sig till stats- och bostadsobligationer. De tecknade beloppen av långfristiga obligationer och förlagslån uppgick för samtliga sektorer totalt till 11 602 mkr 1968 mot 8 954 mkr 1967.

Bostadsbyggandets finansiering synes ha förlöpt i stort sett friktionsfritt. Liksom under 1967 träffades en överenskommelse i början av året mellan myndigheterna och bankinstituten att de sistnämnda skulle bevilja byggnadskrediter till de byggnadsföretag som ingick i igångsättningsprogrammet.

Liksom under närmast tidigare år knöts intresset vad gäller det internationella monetära samarbetet främst kring det internationella betalningssystemets utformning och funktionssätt. Beträffande mer långsiktiga reformförslag fortsatte arbetet på att skapa en ny tillgång i form av särskilda dragningsrätter som ett

supplement till existerande reservtillgångar. På grundval av det vid Internationella valutafondens årsmöte i Rio de Janeiro 1967 antagna principförslaget i denna fråga utarbetade valutafonden ett förslag till ändringar i och tillägg till fondens stadga. Förslaget erhöll slutgiltig form efter ett möte i Stockholm den 29—30 mars 1968 mellan tioländergruppens ministrar och centralbankschefer och har därefter antagits av valutafondens styrelse. Sverige har anslutit sig till arrangemanget, som träder i kraft sedan det accepterats av 3/5 av fondens medlemmar representerande 4/5 av dess totala röststyrka.

De överenskommelser om ömsesidiga kreditfaciliteter som träffats mellan Federal Reserve Bank of New York och ett antal centralbanker samt Bank for International Settlements i Basel uppgår nu till 10 505 miljoner dollar, en ökning med 3 425 miljoner dollar under året. Avtalen avser att förstärka motståndskraften mot störningar i det internationella betalningssystemet. För riksbankens del innehöll överenskommelsen om förlängning av avtalet med Federal Reserve Bank of New York också en utökning av beloppet med 50 miljoner dollar till 250 miljoner dollar.

Som följd av en betydande minskning av Förenta staternas guldreserv och ett kraftigt utflöde av monetärt guld via guldmarknaden i London beslöt de i den s. k. guldpoolen deltagande länderna vid ett möte i Washington i mars att upphöra med sin försäljning av guld på den fria marknaden. En överenskommelse nåddes mellan guldpoolländerna som syftade till att avskärma marknaden för monetärt guld från den fria guldmarknaden.

Sverige deltog i stödaktioner både för det brittiska pundet och den franska francen under 1968. Avtal ingicks om ytterligare ett års förlängning av den i juni 1966 träffade överenskommelsen om ett kreditarrangemang till stöd för pundet mellan Bank of England å ena sidan och nio centralbanker, bland dessa riksbanken, samt Bank for International Settlements å den andra sidan. Nämda arrangemang förutsågs emellertid sedermera bli avvecklat successivt i samband med att en överenskommelse träffades i september om ett tioårigt kreditstöd uppgående till maximalt 2 000 miljoner dollar och avsett att täcka en minskning av det yttre sterlingområdet pundinnehav. I det senare arrangemanget deltog ytterligare tre centralbanker. Vid mötet i Bonn i november med tioländergruppen beslöts att den franska francen skulle stödjas med en beredskapskredit på 2 000 miljoner dollar. De danska, norska och svenska centralbankerna deltar i denna.

Utöver nämnda stöd företog såväl Storbritannien som Frankrike dragningar på Internationella valutafonden under 1968. Den franska dragningen tillkom i samband med valutautflödet under maj—junikrisen. Beloppet uppgick till totalt 745 miljoner dollar varav 22 miljoner dollar disponerades i svenska kronor. Storbritannien drog 1 400 miljoner dollar enligt ett stand-by-avtal med fonden från november 1967. Härvid ingick svenska kronor till ett värde av 54 miljoner dollar.

Kreditmarknaden

Trots skärpningen av kreditpolitiken i slutet av 1967 var kreditmarknaden relativt lätt under 1968 och kreditefterfrågan vid rådande ränteläge torde i allt väsentligt ha tillgodosetts. Kreditvolymen fortsatte att öka under 1968 om än långsammare än under 1967, då stegringen var osedvanligt kraftig. Enligt de något grova uppskattningar, som gjorts för helåret 1968 förmedlades krediter till ett belopp av 19 1/2 miljarder kronor på den organiserade kreditmarknaden under denna period (tabell 1). Det innebär en ökning med drygt 2 miljarder kronor jämfört med 1967 medan motsvarande ökning mellan 1966 och 1967 uppgick till 4.7 miljarder kronor (diagram A).

Utvecklingen under 1968 återspeglar en ökad upplåning¹ framför allt från näringslivets sida. Staten och bostadssektorn upptog också ett större upplåningsutrymme än under 1967, medan kommunerna tog i anspråk en mindre kreditvolym jämfört med nämnda år (diagram C).

Bostäderna utgjorde fortfarande den största låntagarsektorn med en upplåning på över 7 miljarder kronor under 1968, men den snabba expansionen av kreditströmmen till näringslivet förde upp denna till nära nog samma nivå. Statsupplåningen steg till närmare 3 1/2 miljarder kronor, medan kommunerna lånade upp 1 1/2 miljard kronor på den reguljära kreditmarknaden.

Bland kreditinstitutet ökade framför allt allmänna pensionsfonden sina placeringar kraftigt. Dess kreditgivning till de i tabell 1 ingående låntagarsektorerna översteg motsvarande belopp för 1967 med inte mindre än 1 500 mkr. Gruppen »andra banker» ökade också sina placeringar, ehuru i mindre omfattning, medan affärsbankernas kreditgivning kan beräknas ha sjunkit något från den höga nivå som uppnåddes under 1967. Minskningen avspeglar framför allt en lägre nettoutlåning till staten, medan näringslivets upplåning i affärsbankerna fortsatte att stiga. Aktieplaceringarna totalt minskade under året, medan såväl obligationsplaceringarna som reverslångivningen ökade.

Utvecklingen hos olika låntagargrupper

Tillväxttakten för statsinkomsterna tilltog något under 1968, samtidigt som det skedde en viss avmattning i ökningstakten för *statens* utgifter och utlåning. Ökningen var emellertid fortfarande högre för utgifterna än för inkomsterna. Underskottet i statsbudgeten och därmed det statliga upplåningsbehovet fort-

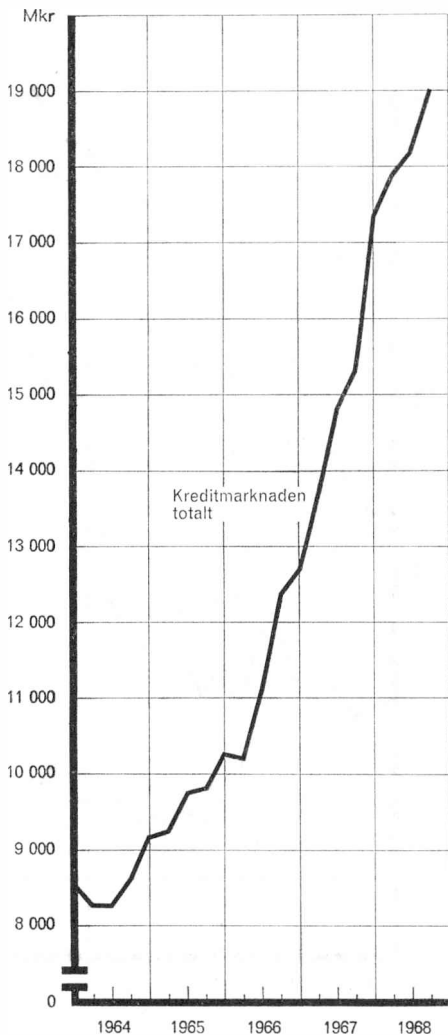
¹ Med olika sektors upplåning och utlåning avses kreditströmmar. Det är således ej fråga om utestående skulder och fordringar utan om *förändringar* av dessa.

För kreditströmmarna redovisas genomgående nettouppgifter, men även bruttouppgifter lämnas så långt sådana föreligger. Nettouppgifterna har vad gäller kapitalanskaffningen genom emissioner av obligationer, förlagsbevis och aktier beräknats som differenser mellan nya emissioner och återbetalningar. Nettobeloppen för reverslån och övriga s.k. direkta lån har i en del fall beräknats efter samma princip men i allmänhet som förändringar av nominella eller bokförda ställningsuppgifter. När bokförda ställningsuppgifter legat till grund för beräkningarna, har den korrigering, som ned- och uppskrivningar motiverar, inte alltid kunnat genomföras.

Diagram A. Kreditmarknaden

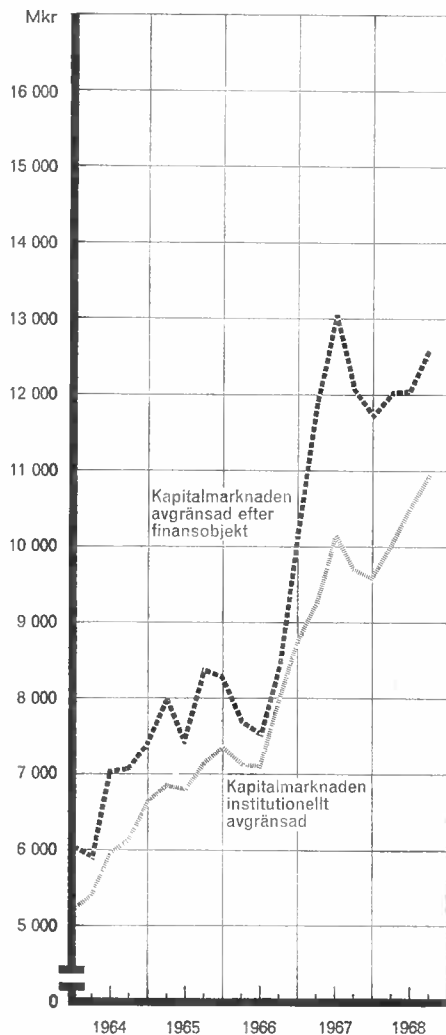
Total kreditgivning på den organiserade marknaden

12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Diagram B. Kapitalmarknaden

Långfristig kreditgivning på den organiserade marknaden

12-månadersuppgifter. Nettobelopp

satte därför att stiga. För året som helhet uppgick det till 3 370 mkr, en ökning med 362 mkr jämfört med 1967. Det ökade utgiftsoverskottet kan delvis ses i samband med en fortsatt förstärkning av den expansiva arbetsmarknadspolitik, som förts under konjunkturavmattningen.

Under såväl 1966 som 1967 hade statsupplåningen inriktats mot en större ökning av de kortfristiga skulderna än av de långa. Denna utveckling bröts 1968 i och med att långfristiga statsobligationslån emitterades i stor omfattning under året. Det i jämförelse med 1967 ökade utgiftsoverskottet täcktes mer än väl av

Diagram C. Upplåningen på
kreditmarknaden
Fördelning på låntagare
12-månadersuppgifter. Nettobelopp

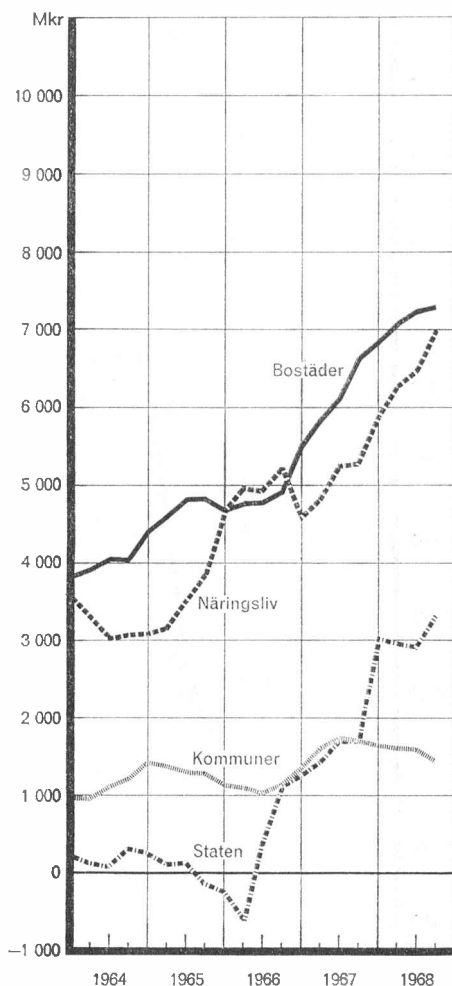
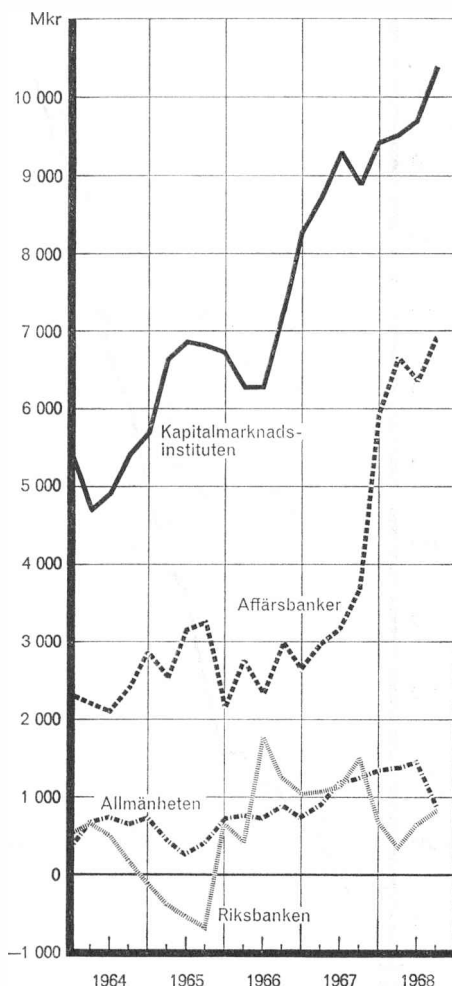

Diagram D. Utlåningen på
kreditmarknaden
Fördelning på långgivare
12-månadersuppgifter. Nettobelopp

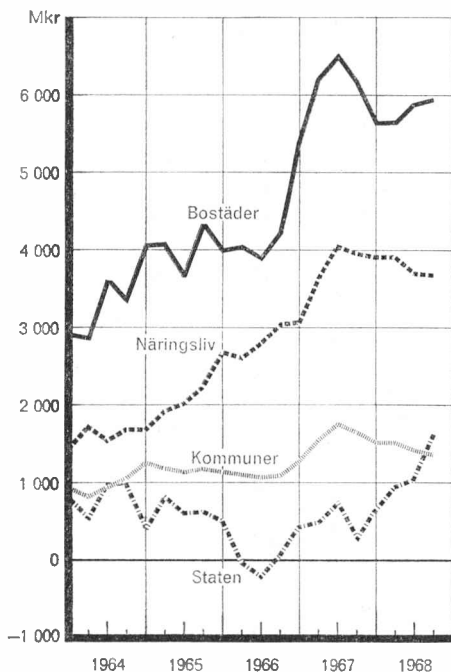
en motsvarande nettoökning av den långfristiga upplåningen. Denna uppgick under året till 2 115 mkr mot 723 mkr under 1967. Tre långfristiga obligationslån och två premieobligationslån på tillsammans 2 604 mkr emitterades under året. Samtidigt återbetalades två räntebärande obligationslån och ett premieobligationslån på totalt 500 mkr.

För tredje året i rad utgavs ett sparobligationslån, »Spar 68» i november. Denna låneform vänder sig helt till enskilda placerare med syfte att mot hög avkastning binda sparaudet på längre sikt, i detta fall på 6 år. Sammanlagt 325 mkr tecknades på detta lån mot 225 mkr för »Spar 67» och 425 mkr för »Spar

Diagram E. Upplåningen på kapitalmarknaden

Avgränsning efter finansobjekt
Fördelning på låntagare

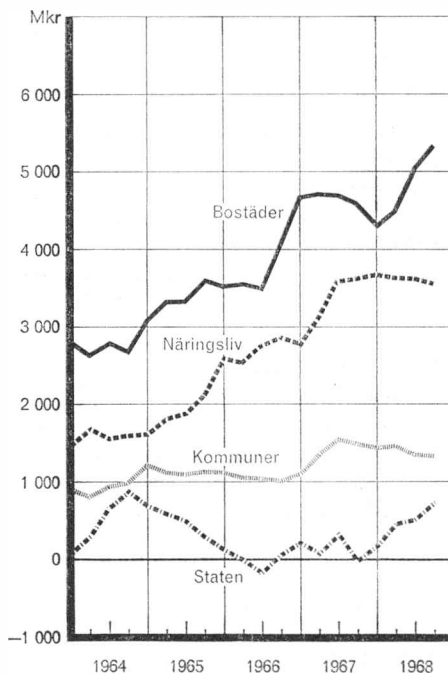
12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Diagram F. Upplåningen på kapitalmarknaden

Institutionell avgränsning
Fördelning på låntagare

12-månadersuppgifter. Nettobelopp

66». Under 1968 inbetalades 139 mkr på »Spar 68» och resterande 75 mkr på »Spar 67».

Statens kortfristiga upplåning 1968 nådde inte samma omfattning som under 1967. Två korta obligationslån emitterades på ett sammanlagt belopp av 1 300 mkr medan två lån på totalt 1 263 mkr inlöstes. Upplåningen mot skattkammarväxlar och dagslån resulterade i ett netto på 964 mkr mot 1 445 mkr 1967.

Kommunernas upplåning på den organiserade kreditmarknaden beräknas ha belöpt sig till knappt 1 500 mkr 1968, en minskning med ungefär en kvarts miljard kronor jämfört med föregående år. Någon nämnvärd förändring i det kommunala utgiftsoverskottets storlek torde knappast ha ägt rum. Däremot avspeglar upplåningsminskningen en mindre omfattande likviditetssuppleering än under 1967. Denna uppgick då till 1 250 mkr. Troligen var nedgången i likviditetstillskottet mer markerad än utlåningsminskningen på den reguljära marknaden.

Det omfattande bostadsbyggandet under år 1967 ökade kraftigt denna sektors efterfrågan av krediter. Investeringarna steg detta år med 13 % i volym och i värde med över en miljard kronor. Samtidigt minskade statens bostadskreditgivning med en halv miljard kronor jämfört med 1966, vilket också ledde till att

Tabell 1. Kreditmarknaden 1965—1968

Nettobelopp Mkr

Långgivare	Läntagare				
	Staten	Kommuner	Bostäder	Näringsliv	Summa
<i>1965</i>					
Riksbanken	631	4	— 7	17	645
Affärsbanker	—1 089	9	1 166	2 080	2 166
Andra banker	— 10	452	1 809	485	2 736
Enskilda försäkringsinrättningar ..	68	79	400	643	1 190
Offentliga försäkringsinrättningar ..	278	571	1 231	724	2 804
Allmänheten	— 123	15	75	741	708
TOTALT	— 245	1 130	4 674	4 690	10 249
<i>1966</i>					
Riksbanken	877	6	42	112	1 037
Affärsbanker	— 92	252	785	1 705	2 650
Andra banker	— 105	752	1 946	610	3 203
Enskilda försäkringsinrättningar ..	6	66	648	579	1 299
Offentliga försäkringsinrättningar ..	227	331	2 082	1 132	3 772
Allmänheten	339	— 52	— 1	443	729
TOTALT	1 252	1 355	5 502	4 581	12 690
<i>1967</i>					
Riksbanken	331	20	142	160	653
Affärsbanker	1 325	179	2 390	2 038	5 932
Andra banker	290	834	1 903	798	3 825
Enskilda försäkringsinrättningar ..	— 30	96	682	668	1 416
Offentliga försäkringsinrättningar ..	241	461	1 663	1 807	4 172
Allmänheten	851	54	50	403	1 358
TOTALT	3 008	1 644	6 830	5 874	17 356
<i>1968</i>					
Riksbanken	1 250	0	150	0	1 400
Affärsbanker	300	150	1 759	3 390	5 500
Andra banker	500	600	2 300	850	4 250
Enskilda försäkringsinrättningar ..	150	100	800	600	1 650
Offentliga försäkringsinrättningar ..	550	500	2 700	1 950	5 700
Allmänheten	650	100	—250	500	1 000
TOTALT	3 400	1 450	7 450	7 200	19 500

Anm. »Kreditmarknaden» omfattar i denna tabell statens, kommunernas, bostadssektorns och näringslivets totala upplåning i banker och försäkringsinrättningar samt deras kapitalanskaffning utanför bankerna och försäkringsinrättningarna genom emission av aktier, förlagsbevis och obligationer (för staten även andra finansobjekt än obligationer). Upplåningen är räknad netto, dvs. upplånade belopp har minskats med återbetalade. Riksbankens skattkamarväxelinnehav har minskats med statens tillgodohavanden i riksbanken, så att statens upplåning överensstämmer med budgetutfallet. Brister i källmaterialet har i en del fall nödvändiggjort uppskattningar.

Tabell 2. Inlåning hos bankerna

Mkr

	Förändringar i inestående belopp under 12-månadersperioden t. o. m. november			Ställning 30/11 1968
	1966	1967	1968	
Riksbanken	147	—260	—128	874
Affärsbanker	2 331	4 716	5 566	39 031
Kapitalsamlings- och sparkasseräkning ...	842	1 384	167	13 022
Kapitalräkning med 12 månaders uppsägning	1 024	1 843	3 679	13 961
Kapitalräkning med 6 månaders uppsägning	—116	540	— 6	1 384
Sparkonto ¹			1 259	1 259
Övriga räkningar	581	949	467	9 405
Sparbanker	2 122	2 654	2 379	28 427
Postsparbanken	470	556	373	7 802
Postgiro	449	71	290	3 739
Centralkassor för jordbrukskredit	341	392	392	3 615
Summa	5 860	8 129	8 872	83 488

Anm. Siffrorna grundar sig på månadsstatistiken för respektive institutioner. För riksbanken avser uppgifterna andra insättare än banker och statliga myndigheter. Siffrorna för sparbanker är uppskattade med ledning av uppgifter från de 85 större sparbankerna.

¹ Infört september 1968.

upplåningsbehovet på marknaden ökade. Under 1968 mattades investeringsutvecklingen avsevärt och ökningen beräknas ha uppgått till någon procent i volym. Statens bostadskreditgivning låg däremot kvar på samma nivå som året före, då den uppgick till drygt 850 mkr. Härigenom torde kreditanspråken på marknaden ha stigit med ca en halv miljard kronor jämfört med 1967 och beräknas därmed ha uppgått till ca 7 400 mkr.

De bostadsfinansierande hypoteksinstitutens emissioner av obligationer och förlagsbevis var omfattande under 1968. På sådana lån tecknades ett belopp av 5 024 mkr mot 3 823 mkr under 1967 (tabell 6).

Affärsbankernas byggnadskreditgivning till bostads- och affärsfastigheter expanderade kraftigt under 1968 och fortsatte därmed den utveckling som påbörjats 1967. De nya disponerade krediterna låg varje månad över motsvarande tal för ett år tidigare och uppgick under 12-månadersperioden t. o. m. november 1968 till 5 407 mkr mot 4 592 mkr för samma period ett år tidigare. Ökningen i avlyften var emellertid inte lika markerad och 12-månaderstalet stannade här på 3 886 mkr mot 3 607 mkr för motsvarande period ett år tidigare. Det utestående disponerade beloppet kom därmed att öka med 1 521 mkr mot 985 mkr året före. De övriga kreditinstitutens direkta långivning till bostadssektorn beräknas ha uppgått till omkring 2 000 mkr, dvs. i det närmaste oförändrat jämfört med 1967.

Diagram G. Kapitalmarknadsutbudet

Avgränsning och fördelning efter finansobjekt

12-månadersuppgifter. Nettobelopp

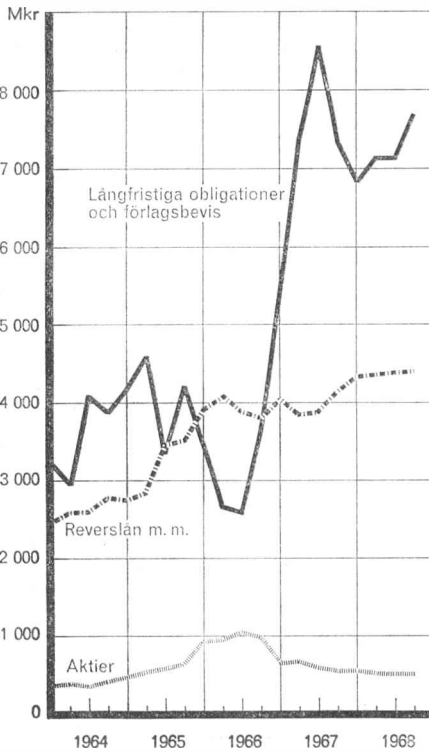
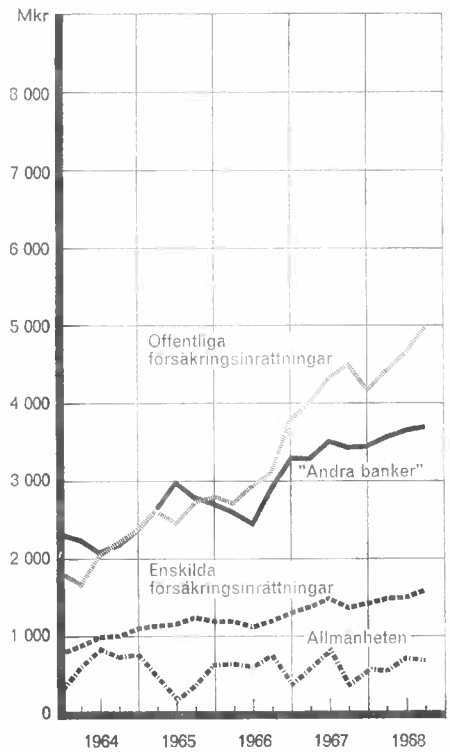

Diagram H. Kapitalmarknadsutbudet

Institutionell avgränsning
Fördelning på långgivare

12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Föreliggande beräkningar tyder på en viss volymmässig nedgång i näringslivets fasta investeringar 1968. Därmed fortsatte den försvagning i investeringsaktiviteten, som påbörjats 1967. Minskningen föll huvudsakligen på investeringar i byggnader men en viss minskning synes också ha inträffat för maskininvesteringarna. Värdemässigt torde de fasta investeringarna ha varit ungefär oförändrade mellan 1967 och 1968. Lagerinvesteringarna beräknas å andra sidan ha ökat med ca 500 mkr 1968. Näringslivets upplåning på den reguljära marknaden synes ha stigit med ungefär 1 300 mkr 1968 och därmed uppgått till drygt 7 miljarder kronor. Förutom ökningen i lagerinvesteringarna kan en stark likviditetsuppbyggnad ha bidragit till upplåningsökningen. Denna förefaller dock stor med hänsyn till vad man kan förvänta beträffande utvecklingen av bakomliggande faktorer. Till en del torde ökningen kunna förklaras av en uppgång i krediter till hushållssektorn, som ej varit möjliga att särredovisa.

Den största kreditgivaren till näringslivet är affärsbankerna. Dessa beräknas ha ökat sin utlåning till denna sektor med över 1 miljard kronor 1968 och skulle därmed helt ha motsvarat det ökade upplåningsbehovet.

Olika kreditinstitutioners utbud på kreditmarknaden

De offentliga försäkringsinrättningarna var den grupp bland kapitalmarknadsinstituten, som expanderade sin kreditgivning snabbast under 1968. Allmänna pensionsfonden dominerar helt utvecklingen inom gruppen och dess totala netto-placeringar under 1968 kan beräknas ha uppgått till 5 850 mkr. Härav placerades närmare 5 600 mkr i obligationer, förlagslån och reverslån, medan omkring 250 mkr utgjordes av s. k. återlån. Under 1966 och 1967 uppgick fondens totala nettoplaceringar till 4 200 resp. 4 700 mkr varav återlånen utgjorde 400 resp. 200 mkr. Resterande belopp 3 800 och 4 500 mkr placerades i objekt av kapitalmarknadskaraktär (diagram H).

De enskilda försäkringsinrättningarnas nettoplaceringar under 1968 har beräknats till 1 650 mkr. Jämfört med 1967, då placeringarna uppgick till 1 400 mkr, innebär det en relativt kraftig placeringsökning, den kraftigaste sedan 1964. Livförsäkringsbolagens andel av nettoplaceringarna uppgick under perioden januari—september till 63 % jämfört med 62 % motsvarande period 1967.

De sammanlagda placeringarna för sparbankerna, jordbrukskassorna och postbanken — i tabell 1 sammanförda under rubriken »*Andra banker*» — beräknas ha ökat med 4 250 mkr under 1968, innebärande en ökning med ca 400 mkr jämfört med 1967. Bland instituten registrerade sparbankerna den i absoluta tal största placeringsökningen, medan jordbrukskassorna ökade mest relativt sett. Siffrorna för 1967 och 1968 var 2 400 och 2 600 mkr för sparbankerna och 300 resp. 400 mkr för jordbrukskassorna. Postbankens placeringar utanför penningmarknaden stannade vid 700 mkr eller något under motsvarande siffra för 1967.

Placeringsutvecklingen för de olika instituten speglas relativt väl av motsvarande utveckling på inlåningssidan. Den procentuella 12-månadersökningen för jordbrukskassornas inlåning låg under större delen av året på en högre nivå under 1968 jämfört med motsvarande månadstal för 1967, medan postbankens inlåningstakt minskat jämfört med 1967. Sparbankernas inlåningsökning låg kvar på den under 1967 uppnådda nivån.

En avgränsning av *kapitalmarknaden* från den totala kreditmarknaden kan ta sikte *antingen* på de finansobjekt som normalt brukar hänföras till den långa marknaden *eller* på placerarnas karaktär. Skillnaden utgöres därvid huvudsakligen av affärsbankernas och riksbankens förvärv av långa obligationer, som räknas in i siffrorna för kapitalmarknaden definierad efter finansobjekt men ej vid en institutionell avgränsning. Vid en avgränsning av kapitalmarknaden efter finansobjektens art erhålles en nettokreditgivning under åren 1966—1968 på 10 200, 11 700 resp. 13 800 mkr. I detta fall har de totala placeringarna i aktier, förlagsbevis och långfristiga obligationer sammanförts med reverslånen hos kapitalmarknadsinstituten. En institutionell avgränsning av kapitalmarknaden ger beloppen 8 700, 9 600 resp. 11 600 mkr för samma period. Allmänhetens förvärv av obligationer, förlagsbevis och aktier har här summerats med kapitalmarknads-

Diagram I. Affärsbankernas utlåning och inlåning

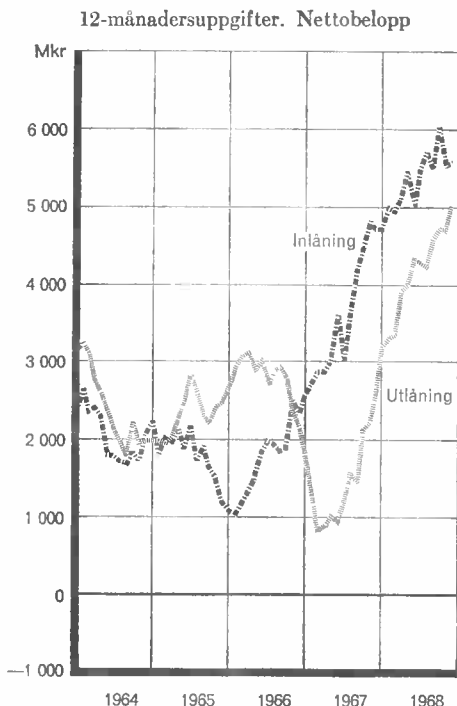
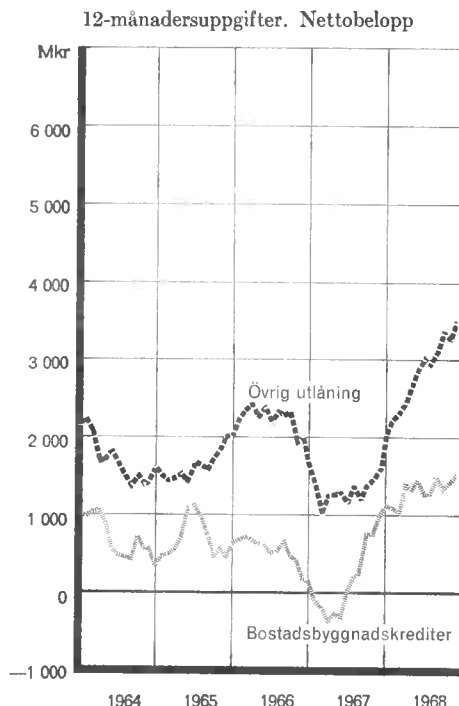

Diagram K. Affärsbankernas bostadsbyggnadskrediter och övriga utlåning

institutens reverslångivning och värdepappersförvärv. Kapitalmarknadens placeringar kom därmed att utgöra en större andel av det totala utbudet på den organiserade kreditmarknaden under 1968 än under 1967 (diagram C, E och F).

Nettoplaceringarna i långfristiga obligationer och förlagsbevis, som hade expanderat kraftigt från halvårsskiftet 1966 till halvårsskiftet 1967 men därefter stagnerat något, steg på nytt från halvårsskiftet och nådde ett belopp av närmare 8 900 mkr mot 6 800 mkr 1967. Kapitalmarknadsinstitutens reverslångivning synes ha stagnerat på den under 1967 uppnådda nivån och beräknas ha uppgått till 4 400 mkr under 1968. Placeringarna i aktier minskade för tredje året i rad och beräknas ha uppgått till 500 mkr (diagram G).

Affärsbankernas utveckling under 1968 kännetecknades av en kraftig nettoutlåningsökning företrädesvis till andra ändamål än bostadsbyggandet, en stor inlåningsökning och en svagare ökning av de likvida tillgångarna.

Affärsbankernas direkta kreditgivning till allmänheten förblev expansiv under hela 1968. Därmed fortsattes den utveckling som påbörjats efter halvårsskiftet 1967. För 12-månadersperioden t. o. m. november 1968 uppgick nettoutlåningen till 5 030 mkr jämfört med 2 603 mkr ett år tidigare (diagram I).

Tabell 3. Affärsbankernas utlåning

Månadsuppgifter. Nettobelopp. Mkr

	Bostadsbyggnadskrediter			Övrig utlåning			Totalt		
	1966	1967	1968	1966	1967	1968	1966	1967	1968
Januari	117	-155	-192	460	200	377	577	45	185
Februari	153	87	28	69	-324	-247	222	-237	-219
Mars	110	- 66	292	524	755	880	634	689	1 172
April	40	144	80	-129	-114	123	- 89	30	203
Maj	149	77	209	661	675	872	810	752	1 081
Juni	- 25	308	128	-108	-225	- 79	-133	83	49
Juli	- 1	191	194	238	448	374	237	639	568
Augusti	- 37	11	212	-222	-387	-216	-259	-376	- 4
September	-283	220	70	520	686	953	237	906	1 023
Oktober	- 2	13	113	-481	-386	-485	-483	-373	-372
November	-182	36	126	513	665	895	331	701	1 021
December	118	260		-374	65		-256	325	
12-månadersperioden t. o. m. november ...	174	985	1 521	1 988	1 618	3 509	2 162	2 603	5 030

I tabell 3 visas nettokreditgivningen till allmänheten uppdelad på bostadsbyggnadskrediter och övrig utlåning. Av tabellen framgår att utlåningen till andra ändamål än bostadsbyggandet ökat kraftigt. Förändringen i utestående krediter under 12-månadersperioden t. o. m. november uppgick till 3 500 mkr jämfört med 1 618 mkr för motsvarande period ett år tidigare. Kreditgivningen till nyproduktionen av bostäder uppvisar däremot en något ojämn utveckling, men 12-månadersökningen t. o. m. november översteg kraftigt fjolårssiffran (tabell 3 och diagram K).

I affärsbankernas totala kreditgivning ingår förutom den direkta utlåningen även deras placeringar i värdepapper. Under 1968 ökade dessa placeringar endast måttligt jämfört med föregående år. Stora förvärv gjordes under året av framför allt statsobligationer medan förvärven av bostadsobligationer minskade jämfört med närmast föregående år (tabell 4). Det totala tillskottet från affärsbankernas sida till bostadsfinansieringen, dvs. nettoutlåningen till bostadsbyggandet jämte nettoförvärven av bostadsobligationer, uppgick under 12-månadersperioden t. o. m. november 1968 till 1 900 mkr, att jämföras med 2 500 mkr under motsvarande tid föregående år.

Inlåningsutvecklingen hade för affärsbankerna varit synnerligen gynnsam under 1967. Under 1968 fortsatte inlåningsökningen om än i något minskad takt (diagram I). I jämförelse med andra kreditinstitut uppvisade affärsbankerna emellertid den utan tvekan starkaste expansionen. Förändringen under 12-månadersperioden t. o. m. november 1968 var 5 566 mkr jämfört med 4 716 mkr under motsvarande period ett år tidigare.

Tabell 4. Förändringar i bankernas likvida tillgångar

Mkr

	12-månadersperioden t. o. m. november		
	1966	1967	1968
<i>Påverkande faktorer</i>			
1. Total valutaresev	430	— 63	—172
2. Statens kassamässiga utgiftsoverskott	1 111	2 316	2 775
3. Statens upplåning exkl. lån hos riksbanken och affärsbankerna samt exkl. kortfristiga lån hos postbanken och allmänna pensionsfonden (ökn.-)	—467	—846	—1 178
4. Allmänhetens sedelinnehav (ökn.-)	—449	—546	— 717
5. I riksbanken placerade investeringsfonder (ökn.-)	—148	259	129
6. Övriga riksbankstransaktioner	— 38	—261	— 426
7. Affärsbankernas nettoköp av hypoteksobligationer	578	1 556	379
8. Andra affärsbankstransaktioner	53	113	85
9. Summa	1 070	2 528	875
<i>Affärsbankernas likvida tillgångar</i>			
10. Kassa, inhemska checkar och postremissväxlar	34	—115	210
11. Nettofordran på inhemska banker	335	489	— 14
12. Upplåning i riksbanken (ökn.-)	71	—967	1 045
13. Dagslån gentemot riksgäldskontoret	—166	190	— 885
14. Skattkammarväxlar	162	395	— 402
15. Nettofordran på utländska banker	196	888	— 353
16. Summa 10—15	632	880	— 399
17. Korta statsobligationer	—119	532	127
18. Långa	58	278	709
19. Korta hypoteksobligationer	102	269	268
20. Långa	476	1 287	111
21. Summa 17—20	517	2 366	1 215
22. Summa (16+21)	1 149	3 246	816
<i>Postbankens och allmänna pensionsfondens korta nettofordringar</i>			
23. Korta nettofordringar gentemot banker	— 91	—709	314
24. Korta nettofordringar gentemot riksgäldskontoret	12	— 9	— 255
25. Summa	— 79	—718	59

Anm. Positiva tal innebär ökning av de likvida tillgångarna, negativa innebär minskning.

Ökningen av bankernas likviditet var måttlig i jämförelse med 1967. 12-månaderstalet per november 1968 visade en ökning på 816 mkr jämfört med en siffra på 3 246 mkr för motsvarande period ett år tidigare (tabell 4). Bland ökningarna i bankernas likvida tillgångar märktes, som nämnts, framför allt de stora förvärven av statsobligationer medan nettoköpen av bostadsobligationer sjönk. Den stora ökningen i bankernas nettofordran på utländska banker under 1967 förbyttes under året till en minskning.

Tabell 5. Affärsbankernas nettoställning gentemot riksbanken

Mkr

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1963	-123	-236	-321	-376	-504	-665	-199	- 86	-121	- 16	-278	- 181
1964	- 33	- 46	-258	-149	-180	-555	-437	-374	-289	-122	-419	- 189
1965	-162	-173	-260	- 61	-591	-965	-359	-208	-545	-506	-610	- 364
1966	-321	-364	-588	-319	-803	-533	-194	-182	-438	-187	-573	- 145
1967	-404	-426	-527	-369	-311	-320	29	10	- 69	29	-878	-1 465
1968	-266	-307	-790	-667	-575	-641	-561	-670	-450	-196	-510	- 848

Anm. Nettoställningen under en månad har beräknats som medeltal av de vid månadens fyra rapportdagar föreliggande differenserna mellan affärsbankernas tillgodohavanden på checkräkning i riksbanken och deras skuld till riksbanken för upptagna lån.

Bankernas nettoställning gentemot riksbanken var under månaderna mars—oktober sämre än under motsvarande månader ett år tidigare. Upplåningen mot slutet av året blev emellertid inte av samma storleksordning som under de sista sex veckorna 1967, då bl. a. till följd av att riksgäldskontoret upphörde att ge dagslån på marknaden, bankernas skuldsättning i riksbanken kraftigt ökade (tabell 5). Bankernas genomsnittliga likviditetskvot — beräknad enligt riksbankens rekommendation som förhållandet mellan vissa tillgångar och skulder — låg fr. o. m. mars 1968 genomgående på en lägre nivå än motsvarande tid 1967 och uppgick vid slutet av november 1968 till 33,2 % jämfört med 38,5 % vid slutet av november 1967. Det bör därvid noteras att vid beräkning av likviditetskvoten under 1968 endast hälften av bankernas utländska nettotillgodohavanden fått medräknas i de likvida tillgångarna mot tidigare hela innehavet; detta innebär dock endast en sänkning med ca 1,5 procentenheter.

Utgiftsoverskottet i statsbudgeten utgjorde i likhet med 1967 den främsta orsaken till likviditetsökningen på marknaden. Den under året fortsatta utströmningen av investeringsfondmedel i riksbanken bidrog också till likviditetsförstärkningen i affärsbankerna. Genom att betydande belopp lånades upp på marknaden utanför bankerna begränsades emellertid effekten på affärsbankernas likviditet.

Obligationsmarknaden

Under 1968 tecknades totalt 11 600 mkr obligationer, förlags- och partialbevis. Beloppet redovisas i tabell 6 uppdelat på låntagarkategorier jämte motsvarande siffror för de senaste åren.

Staten lånade under 1968, som framgår av tabellen, 4 150 mkr mot obligationer av olika slag. Motsvarande siffra 1967 var 2 408 mkr och 1966 1 475 mkr och den ökade upplåningen är självfallet ett uttryck för budgetut-

Tabell 6. Obligations- och förlagslåneemissioner

Tecknade belopp. Mkr

Låntagare	1964	1965	1966	1967	1968
Staten	1 531 ¹	446 ³	1 475	2 408 ⁸	4 150 ¹⁰
Korta obligationer	737	—	600	1 374	1 300
Långa obligationer	693	400	450	550	2 075
Premieobligationer	101 ¹	46 ³	—	259 ⁸	450 ¹⁰
Sparobligationer	—	—	425	225	325
Hypoteksinstitut	3 282 ²	2 387 ⁴	4 675 ⁷	4 563 ⁹	5 666
Bostadsinstitut	2 875 ³	2 103 ⁵	4 181	3 823 ⁹	5 024
Kommuninstitut	214	104	221	359	277
Övriga	193	180 ⁶	273 ⁷	381	365
Övriga låntagare	1 168	1 063	1 009	1 983	1 786 ¹¹
Industrier	601	598	679	1 488	1 381
Kommuner	445	290	240	275	315 ¹¹
Banker	107	175	90	120	40
Utlandet	15	—	—	100	50
Summa	5 981	3 896	7 159	8 954	11 602

Dessutom konvertering ¹ 9 mkr, ² 305 mkr, ³ 145 mkr, ⁴ 121 mkr, ⁵ 56 mkr, ⁶ 65 mkr, ⁷ 57 mkr, ⁸ 341 mkr, ⁹ 300 mkr, ¹⁰ 100 mkr och ¹¹ 70 mkr.

Anm. Sifferuppgifterna avser belopp, varom under respektive år avtal om försäljning träffats (tecknade belopp). I beloppen ingår även under tidigare år daterade lån.

vecklingen under åren i fråga. En markant förskjutning av upplåningen mot långa obligationer inträdde under året, vilket kunde ske utan störningar på andra låntagarsektorer.

Den långa upplåningen på tillsammans 2 075 mkr fördelade sig på tre lån. Det första med en ränta på 6 ½ % togs upp i februari före ränteändringen, det andra emitterades i maj till 6 ¼ % och det tredje på 6 % såldes i slutet av oktober. Två korta lån på 6 ¼ % emitterades, varav ett tvåårigt i februari och ett treårigt i september.

Under året emitterades vidare i två trancher premieobligationslån på tillsammans 550 mkr, varav 100 mkr avsåg konvertering av 1958 års lån, samt ett sparobligationslån på 325 mkr.

Bostadsinstitutet fortsatte sin kontinuerliga obligationsförsäljning. Under 1968 tecknades sådana obligationer för totalt 5 024 mkr, varav 10 % avsåg finansiering av kontors-, affärs- eller gamla (icke nyproducerade) bostadsfastigheter. Totalsiffran överstiger 1967 års siffra med 1 200 mkr.

De båda kommuninstitutet samt kommuner inklusive landsting emitterade under 1968 tillsammans 592 mkr att jämföras med 634 mkr under 1967. Den

Tabell 7. Emissionsvillkor för långfristiga obligations- och förlagslån

Procent

Låntagare	1967	1967—1968	1968	1968
	10/3—14/12	15/12—8/2	9/2—10/10	11/10—31/12
Svenska staten	5,75	6,5	6,25	6,0
Sv. Bostadskreditkassan m. fl. .... (enhetslån i bostadshus)	5,75	6,5	6,25	6,0
Industrier				
obligationslån	6,0	6,75	6,5	6,25
förlagslån	6,5	.	7,0	6,75
Kommuner	6,0	6,75	6,5	6,25
Banker (förlagslån)	6,25	.	6,75	.
Riksbankens diskonto	5,0	6,0	5,5	5,0

direkta upplåningen begränsades till tre städer och ett landsting medan de av kommuninstituten upplånade medlen fördelades på ett stort antal kommuner.

Industrins upplåning på obligationsmarknaden uppgick under 1968 till 1 381 mkr och var därmed av ungefär samma omfattning som föregående år.

Ett *utländskt lån* — ett finskt statslån på 50 mkr — emitterades i Sverige under 1968.

Av tabell 7 framgår emissionsvillkoren på obligationsmarknaden under 1968. Förändringarna under året skedde i samband med diskontoförändringarna. Diskontosänkningarna med $\frac{1}{2}$ procent motsvarades sålunda vid båda förändringstillfällena av en nedgång med $\frac{1}{4}$ procent av emissionsräntorna för långa obligationer liksom för övriga bundna kapitalmarknadsräntor.

Betalningsbalansen

Under perioder med stabilitet på den internationella valutamarknaden synes förändringarna i valutareserven ge en ganska riktig bild av den reella utvecklingen av den svenska betalningsbalansen. Ganska stora och stigande restposter har visserligen registrerats under flertalet av åren under 1960-talet fram t. o. m. 1966, men det har funnits grundad anledning att antaga, att dessa väsentligen orsakats av en systematisk underskattning av de svenska valutainkomsterna.

Läget blir emellertid annorlunda när oro på valutamarknaden ger cntydiga incitament till omläggning av betalningsvanorna. Dessa förskjutningar registreras icke och hamnar därför i restposten. Eftersom möjlighet saknas att upprätta betalningsbalansstatistik för varje månad försvåras ytterligare tolkningen av iakttagna förändringar i valutareserven. Summariska kalkyler ger dock ett gott

Tabell 8. Betalningsbalansen

Mkr

	1:a halvåret		2:a halvåret		1967	1968
	1967	1968	1967	1968		
A. Löpande transaktioner						
1. Export enligt handelsstatistiken ...	11 778	12 290	11 644	13 052	23 422	25 342
2. Import enligt handelsstatistiken ...	12 042	12 882	12 277	13 498	24 319	26 380
1+2. Handelsbalans ...	-264	-592	-633	-446	-897	-1 038
3. Korrigering av handelsstatistiken	79	41	77	59	156	100
4. Sjöfartsnetto	730	900	1 073	975	1 803	1 875
5. Turistnetto	-395	-437	-525	-638	-920	-1 075
6. Övriga tjänster ..	-322	-443	-186	-257	-508	-700
7. Transfereringar ..	-146	-151	-257	-324	-403	-475
Summa A						
Bytesbalans	-318	-682	-451	-631	-769	-1 313
B. Kapitaltransaktioner						
1. Statliga kapitaltransaktioner	-30	-26	6	-34	-24	-60
2. Värdepappershandel	79	-90	14	40	93	-50
3. Privata långfristiga lån	162	-167	-83	-93	79	-260
4. Direkta investeringar	-53	65	93	217	40	282
5. Övriga privata kapitaltransaktioner	82	253	325	197	407	450
Summa B						
Kapitalbalans ...	240	35	355	327	595	362
C. Restpost	376	716	-383	97	-7	813
D. Bankernas utlandsställning						
1. Riksbankens guld och valutor	-2	301	-865	-527	-867	-226
2. Ställning gentemot IMF	-85	278	-53	-145	-138	133
3. Affärsbankernas valutareserv	340	-385	455	449	795	64
1+2+3. Valutareserven	253	194	-463	-223	-210	-29
4. Affärsbankernas tidsposition	45	-125	-16	16	29	-109
Summa D	298	69	-479	-207	-181	-138

Anm. Genom ändring i redovisningsförfarandet beräknas utförelsevärdet i handelsstatistiken för 1968 ha överskattats. I tabellen har gjorts korrigering härför med 350 mkr. Uppgifterna för 1968 är preliminära.

Tabell 9. Utrikeshandeln

Mkr

	Export			Import			Import- (—) resp. export- (+) överskott		
	1966	1967	1968	1966	1967	1968	1966	1967	1968
Januari ..	1 596	1 794	1 794	1 949	2 200	2 336	— 353	—406	—542
Februari ..	1 391	1 784	2 022	1 813	1 964	2 209	— 422	—180	—187
Mars	2 064	1 820	2 206	2 342	1 962	2 126	— 278	—142	+ 80
April	1 659	2 074	1 932	1 891	1 989	2 071	— 232	+ 85	—139
Maj	1 889	1 982	2 232	1 949	1 981	2 215	— 60	+ 1	+ 17
Juni	2 127	2 324	2 118	2 007	1 946	1 918	+ 120	+378	+200
Juli	1 581	1 657	1 889	1 636	1 733	1 905	— 55	— 76	— 16
Augusti ..	1 680	1 668	1 921	1 800	1 996	2 080	— 120	—328	—159
September	1 875	1 931	2 212	2 035	2 135	2 360	— 160	—204	—148
Oktober ..	1 851	1 995	2 294	2 030	2 085	2 545	— 179	— 90	—251
November	2 090	2 085	2 426	2 230	2 303	2 430	— 140	—218	— 4
December	2 268	2 308		2 022	2 025		+ 246	+283	
Kvartal 1	5 051	5 398	6 021	6 104	6 126	6 675	—1 053	—728	— 654
2	5 675	6 380	6 269	5 847	5 916	6 207	— 172	+464	+ 62
3	5 136	5 256	6 011	5 471	5 864	6 351	— 335	—608	— 340
4	6 209	6 388		6 282	6 413		— 73	— 25	
Summa	22 071	23 422	25 342 ¹	23 704	24 319	26 380 ¹	—1 633	—897	—1 038 ¹

¹ Prognos.

Anm. Genom ändring i redovisningsförfarandet beräknas utförelsvärdet i handelsstatistiken för 1968 ha överskattats. I tabellen har gjorts en korrigerig härför med 250 mkr i september och 100 mkr i oktober.

stöd för antagandet, att valutareservens stora nedgång i slutet av 1967 väsentligen motsvarades av en nedgång i restposten. Men man kunde också konstatera en ökad amortering av svensk upplåning utomlands. Sistnämnda förhållande fortsatte in på 1968 sannolikt mindre beroende på oro för förändring av växelkurserna än av det relativt lätta läget på den inhemska kreditmarknaden.

Däremot kunde en ovanligt kraftig ökning av restposten konstateras under 1968, vilket indikerar att betalningsvanorna började tendera mot vad som varit vanligt före november 1967. Under tiden fram till slutet av oktober hade valutareserven sålunda ökat med 610 mkr till 6 368 mkr. Den förnyade oron på valutamarknaden medförde emellertid ånyo ett brott i utvecklingen och en utströmning av valutor ägde rum under årets två sista månader.

Riksbankens och affärsbankernas avista valutatillgångar minskade under 1968 med 29 mkr att jämföras med en minskning om 210 mkr under 1967 (tabell 11).

Av de bakomliggande transaktionsgrupperna (tabell 8) uppvisar handelsbalan-

sen en försämring på ca 150 mkr från 1967 och sjöfartsnettot ett högre överskott, medan turistnettot, övriga tjänster samt transfereringar gav ett högre underskott. Bytesbalansen blev totalt omkring en halv miljard sämre än föregående år. De kända kapitaltransaktionerna resulterade i ett betydligt lägre kapitalinflöde än 1967, medan restposten, som 1967 låg nära noll, på nytt blev mycket hög.

Bytesbalansen

Handelsbalansen försämrades under 1968 med omkring 150 mkr. Exportvärdet har beräknats stiga med 8,2 % och importvärdet ytterligare något mera eller med 8,5 %. Speciellt kraftig synes exportökningen till Storbritannien, Västtyskland och USA ha varit, medan importen ökade mest från Belgien, Danmark och Finland. När det gäller varugrupper redovisas betydande exportökningar för järnmalm och elektriska maskiner medan exporten av livsmedel, fartyg och pappersmassa minskade. Betydande ökningar på importsidan registrerades för grupperna »metaller utom järn och stål» samt »kemikalier».

Statistiska centralbyråns indexberäkningar för utrikeshandels pris- och volymutveckling visar en oförändrad exportprisnivå under årets tre första kvartal, medan importprisnivån var oförändrad under första och tredje kvartalet men låg 1 % högre under andra kvartalet jämfört med samma kvartal 1967. Exportvolymen ökade 11 % under första kvartalet, minskade 1 % under andra och ökade 19 % under tredje kvartalet — 14 % efter korrigeringen med 250 mkr av exportvärdet för september 1968 — jämfört med motsvarande kvartal 1967. Importvolymen ökade 9 % under första, 4 % under andra och 9 % under tredje kvartalet.

Posten »*Korrigerering av handelsstatistiken*» innehåller rabatter i samband med oljeimporten, uppskattade till 150 mkr, fisk som från svenska fiskefartyg sålts i utländska hamnar för ca 75 mkr, nettot av återinförsel och återutförsel på omkring —100 mkr samt icke-monetärt guld för ca —25 mkr. Tillsammans ger dessa delposter ett positivt netto på ca 100 mkr.

Sjöfartsnettot har beräknats stiga med ca 70 mkr under 1968.

Den svenska handelsflottan har ökat med drygt 200 000 ton brutto från årets början till slutet av november, medan uppläggningarna under första halvåret 1968 varit genomgående lägre än 1967. Trampfraktindex låg under första halvåret väsentligt högre än ett år tidigare, men sjönk under tredje kvartalet.

Rederiernas intäkter vid utrikes sjöfart uppgick enligt statistiska centralbyråns kvartalsstatistik under årets tre första kvartal till 2 614 mkr eller 271 mkr mer än samma tid 1967. Kostnaderna ökade endast 77 mkr till 1 360 mkr, varför nettot steg från 1 060 mkr 1967 till 1 254 mkr i år. För fjärde kvartalet har inte räknats med någon större ökning från förra årets höga inseglingsnetto. Efter tillägg av övriga ingående poster erhålles en uppskattad ökning av sjöfartsnettot för hela året från 1 803 mkr till 1 875 mkr.

Diagram L. Utrikeshandeln
12-månadersuppgifter

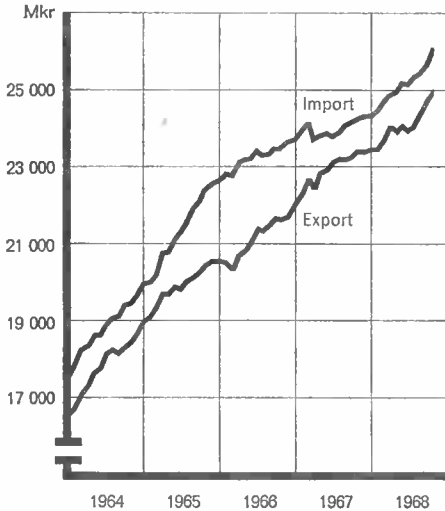
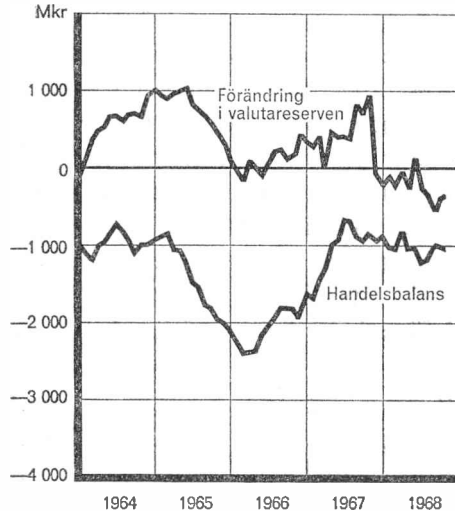

Diagram M. Handelsbalans
och valutareserv
12-månadersuppgifter

Anm. Genom ändring i redovisningsförfarandet beräknas utförselvärdet i handelsstatistiken för 1968 ha överskattats. I diagrammen har gjorts en korrigering härför med 350 mkr.

Turistnettot visade på nytt ett ökat underskott under 1968.

Svenska turisternas uppehållskostnader utomlands, som ökat med 17 % 1966 och 18 % 1967, steg under januari—september 1968 med 14 % till 1 243 mkr.

Intäkterna från utländska resenärer hade under januari—september 1967 ökat 11 % eller dubbelt så mycket som under åren 1965 och 1966 för att under fjärde kvartalet uppvisa den mer normala ökningen av 6 %. Under januari—september 1968 ökade dessa intäkter endast 3 % till 440 mkr jämfört med samma period 1967.

Nettot under de tre kvartalen i år uppgick sålunda till 803 mkr mot 667 mkr samma tid 1967. Med samma procentuella ökning under resten av året skulle utgifterna stiga till 1 655 mkr, inkomsterna till 580 mkr och underskottet till 1 075 mkr mot 920 mkr 1967.

Övriga tjänster, som omfattar kapitalavkastning, försäkringsbetalningar, provisioner, licensavgifter, entreprenadarbeten, andra frakter än sjöfrakter etc., resulterade enligt till riksbanken lämnade rapporter under första halvåret 1968 i ett underskott på 443 mkr mot 322 mkr under första halvåret 1967. Utgifterna ökade enligt denna statistik med 17 % och inkomsterna med 7 %. Föreliggande uppgifter för tredje kvartalet tyder på en något mindre ökning av utgifterna, medan inkomsternas tillväxt sedan förra året avstannat. En extrapolering till årets slut ger till resultat utgifter på 2 320 mkr och inkomster på 1 620 mkr eller ett underskott på 700 mkr mot 508 mkr under 1967.

Transfereringar av privat natur medförde ett nettovalutautflöde på 60 mkr under första halvåret 1968 mot 47 mkr första halvåret 1967 och 103 mkr under hela 1967. För 1968 har räknats med ett netto på ca 125 mkr. De offentliga transfereringarna, som väsentligen omfattar u-hjälp, har uppskattats till ca 350 mkr under 1968 mot 300 mkr under 1967.

Bytesbalansen resulterade enligt nu föreliggande preliminära beräkningar i ett underskott på ca 1 300 mkr mot 769 mkr 1967.

Hänsyn bör dock tas till att statistiken över »övriga tjänster» synes ha förlorat i tillförlitlighet under 1960-talet, främst när det gäller betalningar till Sverige. Inom finansdepartementet har framräknats en korrigeringspost, avsedd att kompensera det iakttagna redovisningsbortfallet. Denna korrigeringspost har beräknats till 675 mkr 1966, 750 mkr 1967 och 825 mkr 1968. Om denna post införes blir resultatet följande:

	1966	1967	1968
Redovisad bytesbalans	—1 301	—769	—1 313
Korrigering	+ 675	+750	+ 825
Korrigerad bytesbalans	— 626	— 19	— 488

Som framgår av anmärkningar till diagram L och M och tabell 8 och 9 har den i handelsstatistiken registrerade exporten under september och oktober reducerats med sammanlagt 350 mkr. Hade denna justering ej gjorts skulle det korrigerade bytesbalansunderskottet ha blivit endast 138 mkr.

Kapitaltransaktioner

De *statliga kapitaltransaktionerna* har för 1968 beräknats innebära ett nettokapitalutflöde på ca 60 mkr mot ett utflöde på 24 mkr 1967. Bland de viktigare delposterna märks utbetalningar under svenska utvecklingskrediter med 56 mkr, kontant utbetalt bidrag till IDA med 21 mkr, IDA:s disposition av 22 mkr av tidigare överlämnade bidrag samt å andra sidan amorteringar på av Sverige lämnade statskrediter med 27 mkr (tabell 10).

Värdepappershandeln med utlandet i utelöpande aktier och obligationer innebar under januari—september enligt rapporter till bankspektionen ett nettokapitalutflöde på 60 mkr mot ett inflöde på 38 mkr under hela 1967. Importen av dessa värdepapper uppgick till 500 mkr och exporten till 440 mkr.

Härtill skall läggas finska statens emission av ett obligationslån på 50 mkr på den svenska marknaden under andra kvartalet och emissionen av ett svenskt industriobligationslån på 60 mkr i utlandet under tredje kvartalet.

Handeln med värdepapper under fjärde kvartalet har antagits balansera, och värdepappershandeln, inklusive obligationsemissioner, har därmed för hela 1968 beräknats medföra ett nettokapitalutflöde på ca 50 mkr. Under 1967 medförde värdepappershandeln ett nettokapitalinflöde på 93 mkr, inklusive svenska obligationsemissioner i utlandet på 155 mkr och utländska emissioner i Sverige på 100 mkr.

Tabell 10. Svenska statens krediter till utlandet

Mkr

	Ursprungligt lånebelopp	Utbetalt under 1968	Återbetalt under 1968	Utestående belopp ultimo 1968	Beviljat, ännu ej utbetalt belopp
Danmark 1948	159,4	—	4,7	85,7	—
Finland 1949	455,1	—	16,2	312,3	—
Etiopien 1968	30,0	5,1	—	5,1	24,9
Indien 1964	24,0	—	—	24,0	—
	1966	24,0	6,3	8,9	15,1
	1968	45,0	—	—	45,0
	1968	30,0	—	—	30,0
Kenya 1968	19,0	—	—	—	19,0
Norge 1950	125,0	—	5,0	66,5	—
Pakistan 1966	25,0	10,5	—	12,8	12,2
	1967	9,1	1,9	4,9	4,2
	1968	26,0	11,2	11,2	14,8
Sudan 1966	35,0	9,9	—	25,3	9,7
Tanzania 1965	10,0	—	—	10,0	—
	1967	4,0	1,8	2,2	1,8
	1967	30,0	7,1	7,1	22,9
Tunisien 1963	6,0	—	—	6,0	—
	1965	6,0	—	3,8	2,2
	1967	15,0	2,7	2,7	12,3
Turkiet 1958	3,9	—	0,7	0,4	—
	1963	26,0	—	26,0	—
Summa		56,5	26,6	614,9	214,1

Privata långfristiga lån, exklusive obligationsemissioner, hade 1966 resulterat i ett nettokapitalinflöde på 364 mkr, vilket under 1967 sjönk till 79 mkr. Utvecklingen synes därefter ha fortsatt i samma riktning och kapitalinflödet förbytts i ett kapitalutflöde på ett par hundra mkr under 1968.

Svensk upplåning utomlands uppgick till 695 mkr 1966 och 645 mkr 1967 men sjönk enligt till riksbanken lämnade uppgifter till 79 mkr under första halvåret 1968. Hittills föreliggande rapporter för andra halvåret tyder på en upplåning på drygt 200 mkr mot 284 mkr under andra halvåret 1967. För hela 1968 blev upplåningen därmed ca 300 mkr.

Återbetalning av svenska lån i utlandet, som steg från 270 mkr 1966 till 566 mkr 1967, fortsatte på en hög nivå under 1968 med 238 mkr under första halvåret och ungefär lika mycket under andra halvåret, varför årssiffran blev ca 500 mkr.

Utländsk upplåning i Sverige är traditionellt av mindre storleksordning, men ökade under 1968 till nära 100 mkr från 33 mkr 1967. Återbetalning från utlandet på sådana lån stannade vid ca 20 mkr mot 33 mkr föregående år.

Direkta investeringar resulterade i ett nettokapitalinflöde på 282 mkr, vilket innebär en ökning från de närmast föregående årens nettoinflöde på 107 mkr och 40 mkr.

Svenska investeringar i utlandet uppgick under första halvåret 1968 till 491 mkr mot 390 mkr under samma tid 1967, medan de under andra halvåret enligt preliminära uppgifter sjönk till 170 mkr mot 340 mkr under andra halvåret 1967.

Avveckling av svenska investeringar utomlands ökade däremot från 34 mkr första halvåret 1967 till 354 mkr första halvåret 1968, medan de under andra halvåret uppgick till 10 mkr mot 130 mkr föregående år.

Utländska investeringar i Sverige var med 295 mkr under första halvåret något lägre än föregående år, då de uppgick till 340 mkr. För hela året har dessa investeringar beräknats till 699 mkr mot 706 mkr 1967.

Upphörda utländska investeringar i Sverige blev något högre 1968 med ca 120 mkr mot 97 mkr 1967.

Övriga privata kapitaltransaktioner består delvis av vissa importkrediter och förskottsbetalningar för export, som tillsammans med vissa andra till riksbanken rapporterade kapitaltransaktioner beräknats innebära ett nettokapitalinflöde på ca 100 mkr under 1968 mot 127 mkr 1967.

Dessutom ingår kapitaltransaktioner för vilka information hämtas från annat håll än riksbankens valutastatistik: kreditgivning i samband med fartygsexport, vilken enligt statistiska centralbyråns varvsenkät innebar ett kapitalinflöde under 1968 på 63 mkr mot ett kapitalutflöde på 24 mkr 1967; leveranskrediter vid import av fartyg och flygplan, som av konjunkturinstitutet uppskattats till 89 mkr under 1968 mot 201 mkr 1967 samt skillnaden mellan erlagda likvider och registrerade importvärden för data- och hålkortsmaskiner, som uppskattats till +181 mkr mot +188 mkr föregående år. Summan av dessa poster ger för »övriga privata kapitaltransaktioner» ett kapitalinflöde på ca 450 mkr mot ett inflöde på 407 mkr 1967.

Kapitalbalansen resulterade i ett nettokapitalinflöde på 35 mkr under första halvåret mot 240 mkr första halvåret 1967 och uppskattas för andra halvåret, delvis på basis av mycket preliminära uppgifter, ha medfört ett kapitalinflöde på 327 mkr mot 355 mkr under andra halvåret 1967. För hela året skulle detta innebära ett kapitalinflöde på 362 mkr 1968 mot 595 mkr 1967.

Restposten

Registrerade eller uppskattade löpande transaktioner och kapitaltransaktioner gav under 1968 ett underskott på 951 mkr. Bankernas nettofordringar på utlandet minskade med endast 138 mkr. Diskrepansen häremellan, plus 813 mkr, utgör betalningsbalansens restpost. Restposten hade 1965 och 1966 uppgått till +1 060 mkr resp. +738 mkr men svängde under 1967 till -7 mkr.

Den här redovisade restposten täcker även den ovan omtalade korrigeringsposten till bytesbalansen. Om denna särredovisas i betalningsbalansen, erhålles en rensad restpost på +63 mkr för 1966, -757 mkr för 1967 och -12 mkr för 1968.

Tabell 11. Bankernas utlandsställning

Mkr

	Riksbanken		Affärsbankerna		Valutareserven (1+2+3)		Bankernas utlandsställning (4+5)	
	Guld och valutor	Ställning gentemot IMF	Avista- till- gångar	Tids- position	Ställ- ning	12-mån.- förändr.	Ställ- ning	12-mån.- förändr.
1963 dec.	3 619	272	595	123	4 486	—121	4 609	—117
1964 »	4 476	453	576	48	5 505	1 019	5 553	944
1965 »	4 207	737	678	—18	5 622	117	5 604	51
1966 »	4 380	855	733	121	5 968	346	6 089	485
1967 »	3 513	717	1 528	150	5 758	—210	5 908	—181
1968 jan.	3 738	717	1 339	174	5 794	—102	5 968	— 50
febr.	3 767	742	1 195	142	5 704	—239	5 846	—221
mars	3 885	717	1 180	162	5 782	— 26	5 944	8
april	3 997	703	1 127	85	5 827	—260	5 912	—337
maj	4 123	710	1 402	45	6 235	128	6 280	26
juni	3 814	995	1 143	25	5 952	—269	5 977	—410
juli	3 851	960	1 185	—91	5 996	—351	5 905	—411
aug.	3 853	944	1 445	—59	6 242	—542	6 183	—555
sept.	3 836	967	1 441	—86	6 244	—388	6 158	—430
okt.	3 782	972	1 614	—50	6 368	—347	6 318	—391
nov.	3 505	945	1 410	26	5 860	—172	5 886	—230
dec.	3 287	850	1 592	41	5 729	— 29	5 770	—138

Det har syntts skäligen antaga, att den valutautströmning på ca 1 miljard kronor som ägde rum i slutet av 1967 till stor del motsvarades av sådana transaktioner som återfinnes i restposten, bl. a. korta handelskrediter. Restposten för 1968 kan också ses mot bakgrund av valutautströmningen mot slutet av året.

Bankernas utlandsställning

Valutareserven steg med 747 mkr under de tio första månaderna 1967 men sjönk därefter fram till årets slut med 957 mkr, med en nettominskning på 210 mkr över året som helhet till följd. Valutautflödet upphörde vid mitten av december efter diskontohöjningen och de övriga åtgärder riksbanken därvid vidtog. Under första kvartalet 1968 var valutareserven därefter praktiskt taget oförändrad, medan andra kvartalet medförde en nettoökning på 170 mkr. Under tredje kvartalet noterades en ökning på ytterligare nära 300 mkr. Efter en ökning på 125 mkr i oktober och en nedgång med 500 mkr i november, minskade valutareserven ytterligare med 130 mkr i december. För hela 1968 innebär detta, att valutareserven sjönk med 29 mkr, fördelat på en ökning om 194 mkr under första halvåret och en nedgång om 223 mkr under andra halvåret (tabell 11).

Riksbankens guld- och valutareserv, vari ingår riksbankens nettoställning gentemot Internationella valutafonden, steg kontinuerligt från årets början till ultimo maj med tillsammans 603 mkr. Behållningen låg sedan i stort sett oförändrad fram till november, då en ny osäkerhet på valutamarknaden i samband med rykten om förestående valutakursändringar i Västtyskland och Frankrike sannolikt var en bidragande orsak till den nedgång i riksbankens valutainnehav på 304 mkr, som ägde rum under månaden. Under december minskade riksbankens valutainnehav ytterligare. För hela 1968 innebar utvecklingen en minskning av riksbankens innehav av guld och valutor på 93 mkr mot 1 005 mkr under 1967.

Affärsbankernas avista nettoinnehav av valutor sjönk under första halvåret med 385 mkr men steg sedan åter och låg vid utgången av oktober 86 mkr högre än vid årets början. Därefter försämrades avistaställningen ånyo under november men för hela året kunde en förbättring om 64 mkr registreras.

Affärsbankernas tidsposition, som vid utgången av 1967 motsvarade en nettofordran om 150 mkr, sjönk därefter i stort sett successivt under 1968 fram till utgången av september. Därefter förbättrades den och beräknas vid utgången av året ha representerat en nettofordran om 41 mkr. Denna typ av utlandstillgångar och -skulder, som ej ingår i de månatligen publicerade siffrorna för valutareserven, har under året sålunda visat en nettominskning på 109 mkr.

Valutamarknaden

Valutamarknaderna utsattes under 1968 för betydande påfrestningar bl. a. på grund av farhågor för paritetsförändring för enskilda valutor. Tidvis medförde denna osäkerhet omfattande kapitalrörelser av spekulativ karaktär. I början av året tog dessa framförallt formen av en stark efterfrågan på guld som i mars föranledde upplösning av den s. k. guldpoolen, medan under årets senare del paritetsvärdena för i synnerhet tyska marken och franska francen ifrågasattes. Den oro, som dessa företeelser var ett uttryck för och som till en del kan föras tillbaka på punddevalveringen i november 1967, förstärktes av oroligheterna i Frankrike under maj och juni och avsaknaden av påtaglig förbättring i den brittiska utrikeshandeln liksom av det ihållande tyska handelsbalansöverskottet. Interna åtgärder i flera viktigare länder i syfte att motverka den bristande balansen i de internationella betalningarna hade en dämpande effekt på valutamarknaderna. Framförallt hade emellertid åtgärder inom ramen för samarbetet mellan länderna på det valutapolitiska planet, såsom överenskommelsen om de speciella dragningsrätterna och Basel-arrangemanget om beredskapskredit för Storbritannien vid förändringar i sterlingområdets pundbehållning, en klart stabiliserande inverkan på marknaderna. Efter överläggningar i Bonn i slutet av november mellan tiogrupperns medlemmar om åtgärder för att stoppa de tilltagan-

de spekulationerna i paritetsförändring för tyska mark och franska franc, varvid bl. a. en beredskapskredit för Frankrike beslutades, kunde en i stort sett lugnare utveckling på valutamarknaderna noteras.

Guldpriset på London-marknaden vid s. k. fixing fluktuerade fram till den 14 mars mellan 35,13750 och 35,19875 dollar per ounce. Marknaden var i stort sett lugn fram till i slutet av februari, då efterfrågan började tilltaga för att så småningom nå en alltmer oroande omfattning med ovisshet om huruvida guldpoolen skulle kunna hålla guldpriset under kontroll. Den 15 mars stängdes London-marknaden och vid sammanträde i Washington några dagar senare mellan guldpoolens medlemmar beslöts bl. a. att poolens intervention på marknaden skulle upphöra. (Se vidare avsnittet »Internationellt finansiellt samarbete».) London-marknaden blev härigenom en helt fri marknad, där priset bestäms av tillgång och efterfrågan. Från den 1 april, då marknaden ånyo öppnades och fram till årets slut visade priset tämligen stora fluktuationer, nämligen mellan 36,70 och 42,60 dollar per ounce. De spekulativa köp som skett före guldpoolens upplösning torde ha haft en dämpande effekt på priset under resten av året. Markanta uppgångar i priset kunde dock noteras under april och maj sammanhängande med dels Sydafrikas tillkännagivande att man inte avsåg sälja guld på den fria marknaden inom den närmaste tiden, dels oroligheterna i Frankrike under maj och juni, då priset nådde årets högsta nivå. Den förbättrade atmosfären på valutamarknaden efter halvårsskiftet bidrog till att även guldmarknaden blev lugnare. Under höstmånaderna har dock priset i stort sett visat en uppåtgående trend.

Pund sterling var i början av året föremål för en tidvis rätt stark efterfrågan på grund av den knapphet på pund som uppstått genom försäljningar såväl avista som på termin före devalveringen i november 1967. Mot slutet av februari började såväl dollar som pund utsättas för stark press som en följd av den starkt ökande efterfrågan på guld. En kortvarig förbättring inträdde i mars efter guldpool-ländernas möte i Washington och tiogruppens överenskommelse om de speciella dragningsrätterna. Fortsatta dåliga månadsresultat för den engelska utrikeshandeln, stigande eurodollarräntor och oroligheterna i Frankrike under maj och juni bidrog emellertid till en viss pessimism för pundet på valutamarknaderna och i juni hade pundkursen gentemot dollar fallit till strax över den nedre marginalkursen. Principöverenskommelsen i Basel i början av juli om beredskapskredit för Storbritannien vid förändringar i det yttre sterlingområdet blev emellertid en vändpunkt med ett ökat förtroende för pundet som följd. Efter en försvagning under augusti i samband med spekulationer i en DM-revalvering och krisen i Tjeckoslovakien fortsatte den något fastare tendensen för pundet och accentuerades efter tillkännagivandet i början av september om att definitivt beslut om den ovannämnda beredskapskrediten hade fattats. En förbättring i handelsbalansen för augusti och september bidrog även till den ökade optimismen för pundet. Omkring mitten av november inträdde emellertid ånyo en försvagning av pundet, vilken synes ha initierats av

en markant försämring i handelsbalansen för oktober. Den samtidigt tilltagande spekulativen i en uppskrivning av den tyska marken och en devalvering av den franska francen utsatte pundet för stark press och kursen mot dollar föll till strax över den nedre marginalkursen. Efter mötet i Bonn och sedan Storbritannien i anslutning därtill vidtagit vissa åtgärder, innebärande bl. a. ytterligare kreditåstramning och ett system med depositioner av 50 % av varuvärdet vid viss import, inträdde någon förbättring för pundet.

De åtgärder för att nedbringa underskottet i den amerikanska betalningsbalansen, som förebådades vid årsskiftet 1967/68, medförde en temporär förbättring för den *amerikanska dollarn*. Oron för inflationsutvecklingen i USA och förhållningen av införandet av den föreslagna inkomstskattehöjningen bidrog emellertid till fortsatt osäkerhet om dollarns ställning under årets första månader. I mars blev även dollarn utsatt för påfrestning i samband med den starka spekulativen i en guldprishöjning. Efter överenskommelsen om guldpoolens upplösning och sedan enighet nåtts om de speciella dragningsrätterna synes oron för dollarn ha dämpats. Efter det att kongressen i juni beslutat om skattehöjningar och nedskärning av federala utgifter, har dollarn i stort sett visat en gynnsammare utveckling.

Överskottet i den tyska handelsbalansen har fortsatt att stiga under året. Den *tyska marken* var vid flera tillfällen under året utsatt för revalveringsrykten. I syfte att neutralisera effekten av det därav framkallade kapitalinflödet stimulerade myndigheterna aktivt kapitalexport. Detta medförde en i stort sett successiv försvagning av marken under sommarmånaderna och dollarkursen — som i samband med oron på guldmarknaden och oroligheterna i Frankrike tidigare under året starkt fallit — nådde i början av augusti sitt högsta läge sedan 1961. Mot slutet av augusti uppstod emellertid revalveringsrykten och på mycket kort tid föll dollarkursen till omedelbart över den nedre marginalkursen. Efter officiella dementier av revalveringsryktena försvagades marken något för att i november utsättas för en revalveringshausse med ett så oroande stort kapitalinflöde, icke minst från Frankrike, att det bedömdes nödvändigt sammankalla tiogruppens medlemmar till Bonn för överläggningar för att stoppa spekulativen. Vid dessa överläggningar meddelades bl. a. att Västtyskland skulle vidtaga vissa åtgärder innebärande ett skattepålägg för exporten och en skattelindring för importen på i vartdera fallet 4 %. Efter detta möte förekom en viss kapitalåterströmning från Västtyskland med resultat att dollar-kursen steg.

Fram till mitten av maj var *franska francen* relativt fast med dollarkursen under paritetsläget. De vid denna tid inträffade oroligheterna och strejkerna medförde bl. a. att francen försvagades, och dollarkursen steg snabbt till övre marginalkursen. Trots de vidtagna åtgärderna, bl. a. införandet av valutakontroll, fortsatte pressen på francen och kapitalflykten fortsatte om än i avtagande omfattning. I november tilltog oron kring francen i samband med revalveringsrykten kring tyska marken, och kapitalutflödet visade en stark ökning, framförallt till Västtyskland. Efter överläggningarna i Bonn, varvid Frankrike beviljades

en beredskapskredit på 2 000 milj. dollar, återinfördes den tidigare i början av september upphävda valutakontrollen, nu i skärpt form. Dessutom vidtogs en del andra åtstramningsåtgärder, bl. a. en kraftig nedskärning av budgetunderskottet. Från valutasynpunkt synes den omedelbara reaktionen på de vidtagna åtgärderna ha varit positiv. Kapitalströmmen vände med påföljd att dollarkursen sjönk och under resten av året låg under övre marginalkursen.

Den under 1968 tidvis förekommande internationella valutaoron påverkade inte *svenska kronan* fram till november. Därefter kunde emellertid en ökad efterfrågan på valutor noteras under årets sista månader, vilket till stor del torde kunna förklaras av rykten om en uppskrivning av den tyska marken. Kronan låg under större delen av året över pariteten mot US-dollar.

Den isländska kronan devalverades den 12 november med 35,2 %.

De av riksbanken i enlighet med bestämmelserna i det Europeiska monetära avtalet (EMA) fastställda marginalkurserna för US-dollar var under året oförändrade, nämligen 5,1350 köpkurs och 5,2125 säljkurs.

Internationellt finansiellt samarbete

På grundval av det vid Internationella valutafondens (IMF) årsmöte i Rio de Janeiro 1967 antagna principförslaget till en beredskapsplan för att skapa en ny tillgång, i form av *särskilda dragningsrätter*, utarbetade IMF ett förslag till ändringar i och tillägg till fondens stadga. Dragningsrätterna avses tillgodose behovet av ett supplement till existerande reservtillgångar när och i den mån ett sådant kan komma att uppstå. Förslaget, som även omfattar vissa ändringar i fondens hittillsvarande bestämmelser och praxis, erhöll slutgiltig form efter ett möte i Stockholm den 29—30 mars 1968 mellan tioländergruppens ministrar och centralbankschefer. Det har därefter antagits av IMF:s styrelse. Förslaget träder i kraft sedan det accepterats av 3/5 av IMF:s medlemmar, representerande 4/5 av fondens totala röststyrka. Fullmäktige i riksbanken gav i skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 september 1968 en skildring av bakgrunden till de föreslagna ändringarna i och tilläggen till IMF:s stadga och redogjorde för det planerade systemet med särskilda dragningsrätter samt föreslog, att riksdagens bemyndigande begärdes för svenskt biträde av dessa ändringar och tillägg. Förslag har även gjorts om sådana ändringar av riksbankslagen, att riksbanken äger rätt förvärva särskilda dragningsrätter och bemyndigas fullgöra de skyldigheter som ett deltagande i arrangemanget medför. Den av Kungl. Maj:t framlagda propositionen i ärendet (1968: 150) har bifallits av riksdagen, och efter beslut av Kungl. Maj:t har valutafonden underrättats om att Sverige godkänt ändringarna i och tilläggen till fondstadgan och anslutit sig till systemet med särskilda dragningsrätter.

Som följd av ett kraftigt utflöde av monetärt *guld* via guldmarknaden i London samlades vid ett möte i Washington den 16—17 mars 1968 centralbankscheferna i deltagarländerna i den s. k. guldpoolen dvs. — sedan Frankrike redan tidigare utträtt — Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland, Förenta staterna, Italien, Nederländerna, Schweiz och Storbritannien, varvid man beslöt att icke längre förse guldmarknaderna i London och andra platser med guld. Man ansåg att monetärt guld borde framgent användas endast mellan monetära myndigheter samt att, eftersom det befintliga innehavet av sådant guld var tillräckligt i betraktande av det förutsedda införandet av särskilda dragningsrätter, det icke heller var nödvändigt att längre köpa guld från den fria marknaden. Guldpoolsländerna enades även om att icke sälja guld till monetära myndigheter, som sökte återanskaffa guld, som avsatts på privata marknader.

IMF:s innehav av svenska kronor har under året ökat netto med 62,7 mkr till 600,7 mkr, vilket motsvarar 51,6 % av Sveriges kvot. Fondens upplåning av svenska kronor under *GAB-avtalet* har ökat med 196,6 mkr till 287,1 mkr.

Dragningar på IMF med disposition av svenska kronor företogs i juni av Frankrike och Storbritannien. Den franska dragningen uppgick till totalt 745 milj. dollar, varav 22 milj. dollar disponerades i svenska kronor. Detta belopp anskaffades av IMF genom dels ett lån under *GAB-avtalet* på 77,6 mkr dels försäljning av guld till riksbanken för 36,2 mkr. Den brittiska dragningen uppgick till totalt 1 400 milj. dollar, som Storbritannien ägde draga enligt ett standby-avtal med IMF i november 1967. I beloppet ingick svenska kronor med 54 milj. dollar. Den svenska andelen var ursprungligen fastställd till 43 milj. dollar. I anslutning till dragningen skedde emellertid en omfördelning i den ursprungliga fördelningsplanen. IMF disponerade 51,7 mkr av sitt innehav av svenska kronor, anskaffade 72,4 mkr genom försäljning av guld till riksbanken och 155,2 mkr genom ett lån från riksbanken under *GAB-avtalet*. I augusti återbetalade IMF 15,5 mkr till riksbanken till följd av en brittisk återbetalning av 85 milj. dollar avseende de *GAB-lån* IMF erhöll i maj 1965 för finansiering av en del av en brittisk dragning. I november återbetalades ytterligare 20,7 mkr under samma *GAB-lån* i samband med en brittisk återbetalning av 100 milj. dollar.

Vidare har dragningar företagits av Ceylon, Colombia och Indonesien med tillsammans 14,5 milj. dollar i svenska kronor samt återbetalningar motsvarande 37,7 milj. dollar skett från sammanlagt ett dussintal länder

IMF gav under 1968 för första gången utdelning ur sin nettovinst. Vid årsmötet beslöts, att utdelning skulle ske med 1 1/2 % på det belopp varmed 75 % av medlems kvot översteg fondens genomsnittliga innehav av medlemmens valuta under räkenskapsåret som slutade den 30 april 1968.

GAB-avtalet, som 1965 förlängdes t. o. m. 23 oktober 1970, har i enlighet med vad som förutsågs vid förlängningen varit föremål för översyn under året. Några skäl för ändringar i avtalet ansågs icke föreligga.

Överläggningarna om en ökning av *Internationella utvecklingsfondens* (IDA) resurser ledde under 1968 till preliminär överenskommelse om ett kapitaltillskott med 1 200 milj. dollar till IDA under åren 1968/69—1970/71. Genom nya ordinarie tillskott från Grupp I-länderna erhålles 1 170,5 milj. dollar, varav Sverige åtagit sig 24,1 milj. dollar. Dessutom erhålles 12 milj. dollar från Schweiz i form av ett räntefritt lån på 50 år. Därutöver har, för att uppnå bidragsmålet 1 200 milj. dollar, fem länder utfäst sig att tillskjuta 17,5 milj. dollar, däribland Sverige med 5,5 milj. dollar. Uppgåelsen innebär således för Sveriges del en skyldighet att lämna nya bidrag till IDA med sammanlagt 29,6 milj. dollar eller 153,3 mkr. Avsikten var att första inbetalningen skulle ha skett i november 1968. Detta har ej kunnat ske på grund av att villkoren för ikraftträdande — godkännande från minst tolv länder vilka representerar en bidragsvolym på minst 950 milj. dollar — ej uppfyllts. För att medverka till att lösa det prekära läge som IDA:s utlåningsverksamhet därigenom försatts i, har Kungl. Maj:t erhållit riksdagens medgivande att erlægga den första svenska inbetalningen, oaktat överenskommelsen ännu ej blivit definitiv. Inbetalningen förutses ske i början av 1969. För att tillmötesgå en önskan från IDA:s sida skall Sverige avstå från den tidigare begagnade möjligheten att erlægga betalning i form av skuldsedel och betala beloppet kontant.

Sverige har dessutom utanför den ovan beskrivna bidragsramen utfäst sig lämna ett särskilt bidrag till IDA på 21,4 milj. dollar för budgetåren 1968/69—1970/71. Av detta belopp, vilket liksom övriga svenska bidrag till IDA under nyssnämnda år är avsett att betalas kontant, har 4,1 milj. dollar, utgörande anslaget belopp för budgetåret 1968/69, erlagts.

Sveriges sammanlagda inbetalda bidrag till IDA uppgick vid 1968 års utgång till ca 297 mkr. Härav utgjorde ca 130 mkr ordinarie bidrag samt ca 167 mkr särskilda bidrag. Till IDA:s förfogande stående, ännu ej disponerat, belopp under skuldförbindelser uppgick vid årets slut till 59,3 mkr.

Tredje delbetalningen på 500 000 dollar av Sveriges andel i den *Asiatiska utvecklingsbanken* erlades i augusti 1968. Den svenska andelen uppgår till 5 milj. dollar, varav hälften skall erläggas i fem lika årsrater och hälften utgöra garantikapital. Hälften av inbetalningen fullgjordes kontant i svenska kronor och hälften i form av en skuldsedel i svenska kronor.

Den i juni 1966 träffade överenskommelsen om ett kreditarrangemang till *stöd för pundet* mellan Bank of England och centralbankerna i Belgien, Canada, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Japan, Nederländerna, Schweiz, Sverige och Österrike samt Bank for International Settlements, vilken förlängdes i mars 1967 för ett år, förlängdes under året för ytterligare en tolv månadersperiod. Efter en principöverenskommelse i juli träffades den 9 september ett definitivt beslut om ett nytt arrangemang med deltagande av förutom de ovan nämnda, centralbankerna i Danmark, Norge och USA. Det beslöts samtidigt, att det tidigare arrangemanget skulle avvecklas successivt och upphöra 1971. Det nya arrangemanget är tioårigt och avser 2 000 milj. dollar. Bank of England skall

kunna låna valutor från Bank for International Settlements när och i den utsträckning det yttre sterlingområdets pundinnehav sjunker under en överenskommen nivå. I motsats till det tidigare arrangemanget skall alltså hänsyn ej tagas till andra länders än sterlingområdets pundinnehav. Dragninng får ske under de tre första åren och återbetalning skall senast ske efter 6 till 10 år. Dragningarna på Bank for International Settlements skall finansieras genom upplåning, depositioner av centralbankerna i det yttre sterlingområdet och, i sista hand, av de förutnämnda tolv länderna intill beloppet 2 000 milj. dollar. I anslutning till arrangemanget har från engelsk sida träffats överenskommelser med länder inom sterlingområdet om kursgaranti för viss del av dessas pundinnehav mot att de åtagit sig hålla minst en viss överenskommen del av sina reserver i pund.

Vid ett möte i Bonn mellan tioländergruppens ministrar och centralbankschefer den 20—22 november 1968 beslöts ett kreditarrangemang till *stöd för den franska francen*. Arrangemanget avser ett belopp motsvarande 2 000 milj. dollar.

Överenskommelsen mellan riksbanken och Federal Reserve Bank of New York om ömsesidiga kreditfaciliteter i form av swaptransaktioner i kronor och dollar utökades med 50 milj. dollar till 250 milj. dollar samt förlängdes till 2 december 1969. Överenskommelser av detta slag mellan Federal Reserve Bank of New York och ett antal centralbanker samt Bank for International Settlements i syfte att genom internationellt samarbete öka motståndskraften mot störningar i det internationella betalningssystemet har ingåtts till ett belopp av 10 505 milj. dollar, en ökning med 3 425 milj. dollar under året.

Den översyn av det *Europeiska monetära avtalet* som tidigare bestämts skola äga rum senast 30 september 1968 resulterade i beslut om förlängning av avtalet t. o. m. 31/12 1971 och ett antal mindre ändringar av teknisk natur samt om en ny översyn senast 30 september 1971. EMA-styrelsen avser under tiden studera bidragsskalan och framlägga förslag beträffande denna senast under 1970.

En i juni 1967, med förbehåll för riksdagens godkännande, träffad överenskommelse om *ändringar i 1949 års överenskommelse mellan Sverige och Finland* angående betalning av vissa till Finland lämnade svenska krediter har under året godkänts av riksdagen (prop. 1968: 38). Uppgörelsen innebär att Sveriges fordran den 1 januari 1969 nedskrivs med 100 mkr samt att ränta ej skall utgå under åren 1969—1973. Fordran, som ursprungligen uppgick till ca 455 mkr, uppgick den 1 januari 1968 till ca 329 mkr, varav närmare 30 mkr utgjorde riksbankens fordran. I jämförelse med den betalningsskyldighet som skulle åvilat Finland om jämkning ej avtalats uppgår den sammanlagda eftergiften under lånets återstående löptid till ca 153 mkr. Genom en överenskommelse 1958 har avskrivning tidigare skett med ca 70 mkr avseende räntor under tiden 30 juni 1959—31 december 1968. Riksbankens fordran berörs inte av nedskrivningen men däremot av räntebefrielsen, vilket ej var fallet enligt 1958 års överenskommelse.

Fem nya *utvecklingskrediter* inom ramen för Sveriges finansiella bistånd till utvecklingsländer lämnades under 1968, en på 30 mkr till Etiopien avsedd att utnyttjas parallellt med av Världsbanken (IBRD) och Internationella utvecklingsfonden (IDA) samtidigt beviljade krediter, en på 26 mkr till Pakistan avsedd att utnyttjas parallellt med av IDA samtidigt beviljad kredit, två på 45 resp. 30 mkr till Indien samt en på 19 mkr till Kenya avsedd att utnyttjas parallellt med av IDA samtidigt beviljad kredit. Liksom för tidigare beviljade krediter har riksbanken åtagit sig medverka banktekniskt vid tillämpningen. Krediternas utnyttjande framgår av tabell 10.

Riksbankens bokslut

Å sidorna 38—42 har intagits riksbankens bokslut för år 1968.

Vid uppgörandet av riksbankens bokslut för 1968 har guldbehållningen i likhet med föregående år redovisats på tillgångssidan till ett pris av 2 480 kronor per kilogram. Såsom en särskild tilläggspost »Övervärde å guld» upptages skillnaden mellan guldbehållningens dagsvärde och värdet enligt nämnda pris.

Diskontot å svenska skattkammarväxlar och räntor å svenska obligationer har bokförts å vinst- och förlusträkningen i den utsträckning som de uppburits under året.

Riksbankens *nettovinst* för år 1968 uppgick till 347 830 853 kronor 57 öre.

Utgående

Tillgångar	1967		1968	
	Kronor		Kronor	
Guldbehållning	447 709 733	10	495 667 312	34
Övervärde å guld	603 196 793	84	667 809 771	77
	(1 050 906 526)	94)		
Utländska statspapper	1 769 527 675	50	1 683 442 481	50
Utrikes växlar	27 482 575	10	20 272 083	82
Fordringar hos utländsk bank eller bankir, nettopp	664 806 861	28	419 375 542	42
Lån till Internationella valutafonden	90 531 000	—	287 112 600	—
	(2 552 348 111)	88)		
Skattkammärväxlar	3 665 000 000	—	4 925 000 000	—
Statens och hypoteksinrättningars obligationer	2 676 041 580	—	2 605 045 660	—
	(6 341 041 580)	—)		
Diskonterade växlar	55 899 141	25	54 709 274	09
Hypotekslån	1 200 906 562	—	885 156 996	—
Kredit i checkräkning	841 327	05	844 456	73
Avbetalningslån	86 887 913	63	82 659 035	
	(1 344 534 943)	93)		
Hos riksgäldskontoret inestående pensions- fondsmedel	6 767 843	18		6 767 843 18
Skiljemynt	11 747 689	10		3 995 175 76
Inhemskas bankers checkar, postremissväxlar m. m.	18 000 747	57		6 535 044 80
Övriga tillgångar	42 796 113	41		38 665 454 96
Sveriges kvot i Internationella valutafonden ..	1 163 970 000	—		1 163 970 000 —
Sveriges andel i Internationella återuppbyggnads- banksbankens grundfond, inbetalt belopp ..	124 156 800	—		124 156 800 —
Summa	12 656 270 356	01		13 471 185 532 37

balansräkning

Skulder	1 9 6 7		1 9 6 8	
	Kronor		Kronor	
Utelöpande sedlar	9 965 088 051	—		10 580 860 221 —
Utelöpande postremissväxlar	5 794 972 84			8 904 015 15
Checkräkning (statliga myndigheter)	112 220 433 94		101 652 124 69	
» (bankaktiebolag)	124 625 976 95		172 289 363 53	
» (andra insättare)	4 097 588 14		4 242 832 23	278 184 320 45
	(240 943 999 03)			
Depositions- och kapitalräkning	175 906 56		175 906 56	
Skogskontomedel	528 690 97		444 491 61	
Medel å konton för investering i skogsbruk och rörelse	988 880 043 65		882 134 444 56	882 754 842 73
	(989 584 641 18)			
Kursdifferenskonto	451 376 365 14			509 376 365 44
Övriga skulder	5 447 005 82			9 857 340 06
Grundfond	50 000 000 —		50 000 000 —	
Avbetalningslånefond	125 000 000 —		125 000 000 —	
Reservfond	20 000 000 —		20 000 000 —	
Pensionsfonder	6 767 843 18		6 767 843 18	
Riksbankens byggnadsfond	50 000 000 —		50 000 000 —	
Balanserade vinstmedel				
från föregående år	189 905 14		171 477 40	
vinst för året	207 981 572 26		347 830 853 57	599 770 174 15
	(459 939 320 58)			
Internationella valutafonden	537 945 347 91			600 658 582 75
Internationella återuppbyggnadsbanken	150 652 21			819 670 64
Summa	12 656 270 356 01			13 471 185 532 37

Vinst- och

Utgifter och förluster	1967		1968		
	Kronor		Kronor		
Räntor å inlåningsräkningar	51 150	60		55 610	96
Avlöningar, pensioner m. m.					
Fullmäktige och suppleanter för dem	138 588	15	138 631	15	
Styrelseledamöter vid avdelningskontoren och suppleanter för dem	239 309	—	260 000	—	
Ledamöter i valutastyrelsen och supplean- ter för dem	15 420	—	15 480	—	
Tjänstemän och övrig personal					
Lönegradsplacerad personal	14 466 033	51	15 113 486	96	
Sedelräkningsbiträden	2 606 428	86	2 644 458	49	
Övrig personal	895 486	20	1 048 329	—	
Pensioner och ATP-avgifter	5 519 757	02	5 887 031	49	25 107 417 09
(Summa avlöningar, pensioner m. m. för år 1967 kr. 23 881 022: 74)					
Förvaltningsutgifter m. m. (exkl. avlöningar)					
Fastighetskostnader					
Ändrings- och reparationsarbeten	724 877	68	704 222	20	
Kontorshyror, uppvärmningskostnader ..	449 852	05	505 473	40	
Övriga fastighetskostnader	216 734	15	220 405	82	
Inventarier och deras underhåll	442 261	39	415 294	90	
Materialier, tidningar, böcker m. m.	563 162	99	530 034	58	
Post-, assurances- och teleavgifter m. m.	1 889 075	70	2 007 201	26	
Rese- och traktamentskostnader	175 737	52	279 804	59	
Personalvård m. m. ¹	809 216	41	1 447 803	83	
Säkerhetsanordningar	134 850	76	245 409	43	
Transportkostnader	133 030	17	230 821	25	
Övriga förvaltningsutgifter	32 336	34	310 003	28	6 896 474 54
(Summa förvaltningsutgifter m. m. för år 1967 kr. 5 571 135: 16)					
Sedeltryckeriet	3 690 000	—			4 188 742 47
Projekteringskostnader för ny riksbanksbygg- nad	270 478	24	129 982	27	
Diverse ²	94 680	90	286 577	92	416 560 19
Summa utgifter och förluster	33 558 467	64			36 664 805 25
Saldo vinst	207 981 572	26			347 830 853 57
Summa	241 540 039	90			384 495 658 82

¹ Därav har förts inom linjen som »Lån till riksbankstjänstemännens semesterförening»:
1967 cirka 765 000 kronor
1968 cirka 910 000 kronor

² Därav Utgifter för jubileumsskrifter
1967 cirka 72 000 kronor
1968 cirka 215 000 kronor

Inom linjen förda tillgångar och skulder

Tillgångar	1967		1968	
	Kronor		Kronor	
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter i Stockholm:				
bankhuset	6 000 000	—	6 000 000	—
sedeltryckeriet	1 700 000	—	1 700 000	—
Göteborg	2 385 000	—	2 385 000	—
Falun	419 000	—	419 000	—
Gävle	470 000	—	470 000	—
Halmstad	500 000	—	500 000	—
Härnösand	350 000	—	350 000	—
Jönköping	390 000	—	390 000	—
Karlstad	400 000	—	400 000	—
Kristianstad	380 000	—	380 000	—
Linköping	600 000	—	600 000	—
Luleå	615 000	—	615 000	—
Nyköping	750 000	—	750 000	—
Visby	244 000	—	244 000	—
Växjö	900 000	—	900 000	—
Örebro	560 000	—	560 000	—
Östersund	310 000	—	310 000	—
Tumba: sedelförbränningshuset	200 000	—	200 000	—
Diverse valv	125 000	—	125 000	—
	17 298 000	—	17 298 000	—
Aktier i AB Tumba Bruk	25 000 000	—	25 000 000	—
Aktier i Internationella Banken i Basel ¹	1 800 000	—	1 800 000	—
Riksbankens mynt- och medaljsamling	160 157	81	160 157	81
Lån till riksbankspersonalens semesterförening	899 787	36	1 809 672	84
Utländska obligationer och fordringar	29 917 984	91	27 935 205	10
Svenska lånefordringar m. m.	162 436	87	163 416	87
Summa	75 238 366	95	74 166 452	62
Skulder				
Lånebanksobligationer	8 005	98	8 005	98
Övriga	38 681	84	38 749	83
Summa	46 687	82	46 755	81

¹ Hela aktieinnehavet utgör Schw.Frcs 10 000 000:— (4 000 st. aktier à Schw.Frcs 2 500:—). Av likviden härför har 25 % erlagts.

Utlåning från vissa lånefonder

Den 31 december 1968 utestående lån från olika lånefonder fördelar sig till antal och belopp i tusental kronor på de olika kontoren sålunda:

	Avbetalnings- lånefonden		Statens bosättnings- lånefond		Egnahems- m. fl. lånefonder		Fonden för supplementär jordbrukskredit		Värnpliktslån			
									Värnplikts- lånefonden		Fonden för låneunderstöd	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
Huvudkontoret.	2 732	12 573	8 609	22 026	1 928	2 025	2	13	168	417	25	50
Göteborg	1 822	8 398	3 421	10 451	204	967	—	—	43	111	12	30
Malmö	1 083	5 060	4 992	13 309	98	1 040	—	—	51	132	4	11
Falun	438	1 823	1 202	3 010	281	1 474	3	2	20	47	—	—
Gävle	603	2 612	1 873	4 267	533	2 197	—	—	19	44	1	—
Halmstad	422	1 746	1 187	2 912	611	3 704	—	—	16	27	3	1
Härnösand	496	1 425	1 907	4 604	1 085	2 026	—	—	24	61	—	—
Jönköping	671	2 935	1 577	3 803	248	1 632	1	3	19	48	—	—
Kalmar	470	1 519	1 694	4 044	249	1 507	—	—	26	47	—	—
Karlskrona	331	1 222	915	2 125	408	2 410	—	—	22	59	—	—
Karlstad	308	1 146	1 490	3 605	1 106	3 342	3	5	15	34	3	1
Kristianstad ...	347	1 312	1 484	3 426	556	4 383	—	—	21	38	1	4
Linköping	844	2 784	2 524	6 326	486	2 899	2	2	35	77	—	—
Luleå	1 012	2 812	2 436	5 903	1 218	3 034	2	1	10	29	1	2
Mariestad	533	2 605	1 164	2 711	293	1 945	11	28	10	26	1	2
Nyköping	532	2 169	1 629	3 996	453	3 260	15	37	23	58	—	—
Umeå	852	2 611	1 654	3 934	908	3 958	—	—	18	35	—	—
Uppsala	2 910	15 002	2 219	5 978	511	2 519	14	22	27	49	2	5
Visby	196	812	291	666	291	1 750	—	—	6	14	—	—
Vänersborg	309	1 213	1 644	4 408	913	4 762	4	18	23	62	2	1
Västerås	510	1 378	1 936	4 174	139	843	7	10	13	40	2	5
Växjö	597	2 574	1 238	3 158	473	2 446	—	—	10	15	—	—
Örebro	525	2 424	1 889	4 483	135	396	3	3	14	32	1	—
Östersund	1 089	4 504	870	2 138	1 106	2 447	—	—	16	35	—	—
Summa	19 632	82 659	49 845	125 456	14 233	76 417	67	144	649	1 538	58	112

Den 31 december 1968 utestående lån, vilka övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördelar sig till antal och belopp på följande olika lånetyper:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp kronor
<i>Utlåning, som handhaves av såväl huvudkontoret som avdelningskontoren:</i>		
Jordbruksegnahemslån, skogslån, äldre tilläggs- och förstärkningslån	7 842	43 419 119: —
Bostadsegnahemslån	2 704	12 721 459: —
Uppskovslån	1	176: —
Nybyggnadslån	1 755	559 871: —
Förbättringslån	385	218 277: —
Lån till estlandssvenskar	18	45 157: —
Transport	12 705	56 964 059: —
<i>Utlåning, som helt handhaves av huvudkontoret:</i>		
Arrendelån	1	1 032: —
Lån till låneförmedlare:		
Arbetarsmåbrukslån	1 365	12 814 257: —
Jordbruksegnahemslån	11	189 236: —
Bostadsegnahemslån	151	6 448 109: —
Summa	14 233	76 416 693: —

Stödlån till jordbrukare

Den 31 december 1968 utestående stödlån fördelar sig till antal och belopp
i tusental kronor på de olika kontoren sålunda:

	Enl. SFS 766/1951 St B		Enl. SFS 764/1952 St C		Enl. SFS 723/1954 St D		Enl. SFS 593/1955 St E		Enl. SFS 650/1957 St F		Enl. SFS 83/1960 St G		Summa	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
HK	2	1	39	149	5	6	45	183	55	213	10	37	156	590
Göteborg ..	—	—	—	—	2	4	4	5	5	13	1	1	12	23
Malmö	2	9	3	9	7	7	1	1	—	—	—	—	13	25
Falun	—	—	1	1	1	2	2	3	18	61	18	28	40	95
Gävle	—	—	7	9	1	—	1	3	2	3	2	2	13	16
Halmstad ..	—	—	1	1	14	20	30	24	12	10	4	7	61	62
Härnösand ..	—	—	7	6	7	3	5	2	4	2	—	—	23	14
Jönköping ..	—	—	5	9	—	—	1	—	—	—	—	—	6	9
Kalmar	1	1	30	67	—	—	80	72	7	8	30	88	148	236
Karlskrona ..	—	—	4	3	1	—	4	1	8	6	6	8	23	18
Karlstad ...	1	1	4	12	2	1	10	50	12	25	4	5	33	93
Kristianstad	1	1	6	13	26	65	11	11	10	9	1	1	55	101
Linköping ..	2	2	47	84	1	—	91	193	33	63	3	7	177	349
Luleå	—	—	22	24	68	77	80	71	7	5	1	—	178	178
Mariestad ..	1	2	22	49	5	10	43	102	27	57	3	2	101	223
Nyköping ..	—	—	10	16	1	3	36	81	7	11	—	—	54	111
Umeå	—	—	37	20	127	61	177	71	63	32	—	—	404	183
Uppsala ...	—	—	19	38	6	7	44	136	118	317	26	32	213	530
Visby	—	—	1	10	—	—	3	16	—	—	1	6	5	32
Vänersborg ..	—	—	9	21	6	10	16	33	16	34	8	11	55	108
Västerås ...	—	—	3	2	1	1	23	27	93	155	41	58	161	242
Växjö	—	—	1	8	1	3	—	—	—	—	3	3	5	13
Örebro	1	6	18	38	2	6	4	13	2	4	—	—	27	67
Östersund ..	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1
Summa	11	23	296	588	284	285	711	1 098	500	1 028	162	298	1 964	3 319

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder

§ 1.

Fullmäktige m. fl.: Vid det val av fullmäktige och suppleanter för dem som riksdagens valmän förrättade den 16 maj 1968 omvaldes för valperioden 1968—1971:

till *fullmäktige* ledamoten av första kammaren Yngve Holmberg och ledamoten av andra kammaren Birger Nilsson samt

till *suppleanter* docenten Staffan Burenstam Linder (för herr Holmberg) och ledamoten av andra kammaren Sven Hammarberg (för herr Nilsson).

Fullmäktige omvalde den 21 maj 1968 för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1969 förrättats:

till *vice ordförande:* ledamoten av första kammaren Erik Wärnberg;

till *riksbankschef:* herr Per Åsbrink;

till *deputerad:* herr Wärnberg; samt

till suppleant för riksbankschefen att med fullmäktigs rätt och ansvar vid inträffande förfall inträda i hans ställe (*vice riksbankschef*): herr Sven Joge.

Bankdirektören Gunnar Åkermalm har återinträtt i tjänst efter avslutat uppdrag i Tanzania.

Bankdirektören Hjalmar Ekengren har beviljats avsked med utgången av september 1968.

§ 2.

Riksbankens industristyrelse: Till ledamöter av riksbankens industristyrelse omvalde fullmäktige den 21 maj 1968 tillsvidare, dock längst till dess nytt fullmäktigeval år 1969 förrättats, herr Erik Wärnberg, ordförande, samt bankdirektören Hjalmar Ekengren och civilingenjören Gösta Carlsson. Vidare utsågs för samma tid bankofullmäktigen Torsten Bengtson att vara suppleant för ordföranden och bankdirektören Åke Gustafsson att vara suppleant för herr Ekengren.

§ 3.

Valutastyrelsen: Till ledamot i valutastyrelsen efter bankokommissarien Lenart Olofsson, vilken erhållit tjänstledighet för utrikes uppdrag, utsåg fullmäktige den 1 februari 1968 styrelsesuppleanten, bankdirektören Åke Gustafsson med direktören tf. bankokommissarien Knut Andersson som suppleant.

Sedan nytt val av fullmäktige ägt rum (se § 1), utsåg fullmäktige den 21 maj 1968 till ledamöter i valutastyrelsen — förutom vice riksbankschefen Sven Joge, som enligt 16 § 3 mom. andra stycket bankoreglementet skall vara styrelsens ordförande — herr Erik Wärnberg, vice ordförande, och bankdirektören Gunnar Åkermalm samt till personliga suppleanter för dem respektive bankdirektören

Hjalmar Ekengren, bankofullmäktigen Torsten Bengtson och bankdirektören Åke Gustafsson. Till ny suppleant för herr Joge utsåg fullmäktige den 12 september 1968 bankkommisarien Ewe Bergman.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 3 maj 1968 entledigat direktören O. G. Liljefors från uppdraget att vara suppleant i valutastyrelsen för ledamoten, direktören, f. d. regeringsrådet S. J. M. Strömberg, och förordnat direktören P. E. Bolin att till och med utgången av juni 1969 vara suppleant i styrelsen för herr Strömberg.

De av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna i valutastyrelsen utgöres i övrigt av direktören L. H. O. Sjunnesson (suppleant direktören N.-H. Hallenborg), direktören P. Prydz (suppleant direktören J. O. R. Söderberg) samt departementsrådet S. L. Klackenbergs (suppleant departementssekreteraren J. A. Nipstad).

§ 4.

Beträffande sammansättningen av styrelserna vid avdelningskontoren torde få hänvisas till fullmäktiges protokoll den 5 december 1968.

§ 5.

Investeringsfonder för konjunkturutjämning samt skogskonto: Vid utgången av år 1968 inestod i riksbanken medel insatta enligt gällande bestämmelser om investeringsfonder för konjunkturutjämning (Kungl. kungörelse 1955:256, med senare ändringar) till ett sammanlagt belopp av 882 mkr, därav 877 mkr avsåg investering i rörelse och 5 mkr investering i skogsbruk.

Vid samma tidpunkt inestod i riksbanken ett belopp av omkring 0,4 mkr jämlikt Kungl. förordningen den 27 mars 1954 (nr 142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto. Ränta å medlen har utgått efter 5¾ % under tiden 1 januari—28 februari, efter 5¼ % under tiden 1 mars—31 oktober och efter 4¾ % fr. o. m. den 1 november 1968.

§ 6.

Kassakvoter för bankaktiebolagen: De tillämpningsföreskrifter till Kungl. kungörelsen den 15 december 1967 (nr 745) med förordnande enligt likviditets- och kassakvotlagen den 25 maj 1962 (nr 256), som fullmäktige utfärdade den 21 december 1967 med giltighet fr. o. m. den 2 januari 1968 (se fullm. berättelse till 1968 års BaU, sid. 6), upphävdes fr. o. m. den 15 februari. På framställning av fullmäktige upphörde förenämnda kungörelse att gälla fr. o. m. den 29 februari (se SFS 1968:39).

§ 7.

Riksbankens officiella diskonto sänktes fr. o. m. den 9 februari 1968 med ½ procentenhet till 5½ % och fr. o. m. den 11 oktober 1968 med ytterligare ½ procentenhet till 5 %.

§ 8.

Sedelutgivningsrätten m. m.: Genom lag den 28 maj 1968 (nr 256) höjdes maximibeloppet för sedelutgivningen fr. o. m. den 1 juli 1968 med 1 500 mkr till 12 000 mkr.

Under det gångna året var den utelöpande sedelmängden störst å rapportdagen den 23 december och uppgick då till 11 243 mkr, en ökning i förhållande till motsvarande dag 1967 med 960 mkr. Det lägsta utelöpande sedelbeloppet under 1968 förelåg å rapportdagen den 5 april och utgjorde då 8 854 mkr. Den högsta procentuella ökningen i förhållande till 1967 noterades den 13 december och uppgick då till 14,2 %; den lägsta procentuella ökningen registrerades den 7 maj och utgjorde 4,2 %.

§ 9.

Angående användande av riksbankens vinst för år 1967 torde få hänvisas till bankoutskottets memorial nr 21 för år 1968.

§ 10.

Riksbankens avbetalningslånefond: Antalet utestående lån från riksbankens avbetalningslånefond, vilken uppgår till 125 mkr, uppgick vid utgången av år 1968 till 19 632 med den fördelningen mellan bankens olika kontor som framgår å s. 43. Den sammanlagda lånesumman vid sagda tidpunkt utgjorde 83 mkr, en minskning under året med ca 4,2 mkr.

Räntan å de lån från avbetalningslånefonden, vilka utlämnats med statlig kreditgaranti, utgör sedan den 1 november 1968 5½ %, tidigare fr. o. m. den 1 mars 1968 6 % och dessförinnan fr. o. m. den 1 januari 1968 6½ % (Kungl. kungörelse 1968: 499). Vid utgången av år 1968 utestod dylika lån till ett belopp av 24 mkr.

För övriga avbetalningslån gäller fr. o. m. den 6 november 1968 6½ % ränta, dessförinnan fr. o. m. den 6 mars 1968 var räntan 7 % och tidigare 7½ %.

Hittills har från fonden utlämnats tretton lån till tjänstemän i banken för förvärv av bostadsrätt i bostadsrättsförening. Vid utgången av år 1968 utestod endast ett lån.

§ 11.

Statens bosättningslånefond: Från statens bosättningslånefond — till vilken riksdagen hittills såsom kapital anvisat investeringsanslag å sammanlagt 163 104 700 kronor — utgjorde utlåningen vid utgången av år 1968 ca 125 mkr. Det utestående lånebeloppet har under året stigit med omkring 7 mkr. Antalet lån uppgick till 49 845, en ökning under samma tid med 2 111 lån.

I brev till fullmäktige den 10 maj 1968 hemställde Kungl. Maj:t till fullmäktige att låta verkställa av statsutskottet i utlåtande 1968, nr 5, förordad översyn och prövning av reglerna för statliga bosättningslån. Fullmäktige har den 12 september 1968 avlåtit skrivelse till Konungen med förslag till vissa ändringar i reglerna för låneverksamheten.

Medelbeloppet för utlämnade lån, vilket under budgetåret 1965/66 utgjorde omkring 4 200 kronor, ökade under budgetåret 1966/67 till ca 4 350 kronor och under budgetåret 1967/68 till 4 434 kronor.

Rörande fördelningen å de olika kontoren av lånen till antal och belopp hänvisas till de uppgifter, som intagits å s. 43.

För förvaltningen av bosättningslånen under budgetåret 1967/68 har riksbanken uppburit 286 404 kronor. Ersättningsgrunderna har varit oförändrade sedan budgetåret 1953/54. Ersättningen till riksbankens ortsombud har höjts fr. o. m. innevarande budgetår (se SFS 1968: 171).

Från låneverksamhetens början i januari 1938 och till utgången av år 1968 har utlämnats lån till ett sammanlagt belopp av omkring 563 mkr. Därav har ca 434 mkr återbetalats och ett belopp av tillhoppa omkring 4 mkr efterskänkts eller avskrivits.

För lån från fonden utgår ränta efter fast, under hela lånetiden oförändrad procentsats, utgörande den normalränta, som av Kungl. Maj:t fastställts för det budgetår då lånet beviljats. Beträffande lån, som utlämnas under innevarande budgetår, utgör räntefoten (normalräntan) 6 %.

Riksbanken har under 1968 låtit trycka en tilläggsupplaga i 25 000 exemplar av den broschyr i bosättningsfrågor, som överlämnas till sökande av bosättningslån. Den tidigare till riksbanken hösten 1965 levererade upplagan om 30 000 exemplar var i det närmaste slut när den nya förelåg

§ 12.

Egnahems- m. fl. lån: Av de egnahems- m. fl. lån, som riksbanken per den 1 juli 1948 övertog från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, kvarstod vid utgången av år 1968 ett antal av 14 233 med ett sammanlagt kapitalbelopp av ca 76 mkr, en nedgång under året med 4 042 lån och med ett belopp av 12 mkr. Rörande lånens fördelning å de olika kontoren hänvisas till sammanställningar å s. 43 och 44.

För förvaltningen av lånen har riksbanken för budgetåret 1967/68 uppburit ersättning efter oförändrat 3 kronor 50 öre per lån med 63 962 kronor 50 öre.

Av de av riksbanken förvaltade fondmedlen, som sammanhänger med ifrågasvarande låneverksamhet, har till statsverket under år 1968 av influtna amorteringar återlevererats 11,9 mkr. Beloppet fördelar sig med 9,7 mkr å egnahems-lånefonden, 0,8 mkr å lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, 1,0 mkr å arbetarsmåbrukslånefonden och 0,4 mkr å fonden för låneunderstöd (förbättringslån).

§ 13.

Stödlån till jordbrukare: Vid utgången av år 1968 förvaltade riksbanken stödlån till jordbrukare, utgivna enligt Kungl. kungörelserna nr 766/1951 (StB), 764/1952 (StC), 723/1954 (StD), 593/1955 (StE), 650/1957 (StF) och 83/1960

(StG), till ett sammanlagt belopp av ca 3,3 mkr. Lånens antal utgjorde 1 964. Rörande lånens fördelning å riksbankens kontor och å de olika lånetyperna hänvisas till sammanställning å s. 45.

Hittills har av riksbanken efterskänkts eller avskrivits stödlån med ett belopp av sammanlagt ca 1,4 mkr.

Riksbanken har icke uppburit någon ersättning för förvaltningen av stödlånen.

§ 14.

Fonden för supplementär jordbrukskredit: Avvecklingen av lånen från fonden för supplementär jordbrukskredit har fortsatt och vid utgången av år 1968 kvarstod 67 lån å sammanlagt 0,14 mkr.

Rörande lånens fördelning å de olika kontoren hänvisas till sammanställning å s. 43.

§ 15.

Värnpliktslånen: Vid utgången av år 1968 utestod 58 värnpliktslån från fonden för låneunderstöd och 649 lån från värnpliktslånefonden. Lånens fördelning å riksbankens olika kontor framgår av sammanställning å s. 43.

Under år 1968 avskrevs under fonden för låneunderstöd ca 15 700 kronor och under värnpliktslånefonden ett belopp av ca 139 000 kronor. Till alldeles övervägande del skedde avskrivningen under sistnämnda fond enligt Kungl. kungörelse den 2 juni 1961 (nr 384) om avskrivning av lån för studier.

Någon ersättning utgår ej till riksbanken för här avsedda låneförvaltning.

§ 16.

Fiskredskapslån: Riksbanken har att bevilja och förvalta lån från statens fiskredskapslånefond (s. k. fiskredskapslån). Härför gällande bestämmelser har meddelats i Kungl. kungörelsen den 6 april 1962 (nr 100; ändrad senast genom kungörelse SFS 1968: 325). Lånemaximum har fr. o. m. den 1 juli 1968 höjts till 15 000 kronor (se sistnämnda kungörelse).

Enligt Kungl. brev den 19 april 1968 får det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till Statens fiskredskapslånefond användas även under budgetåret 1968/69 för det med anslaget avsedda ändamålet.

Vid utgången av år 1968 utestod följande lån:

Kontor	Antal	Belopp kronor
Göteborg	5	31 437
Malmö	19	102 120
Härnösand	1	450
Kalmar	3	11 400
Karlskrona	1	10 000
Kristianstad	9	46 722
Luleå	1	750
Umeå	1	1 845
	40	204 724

Räntan å dessa lån motsvarar normalräntan för det budgetår då lånet beviljats.

§ 17.

Lån från fonden för hantverks- och småindustrikredit samt hotellgarantilån: Vid utgången av år 1968 kvarstod endast två lån från fonden för hantverks- och småindustrikredit, vilken fond uppgått i statens hantverks- och industrilånefond (se Kungl. kungörelse 1960: 372). Båda lånen, sammanlagt uppgående till 1 100 kronor, förvaltas av avdelningskontoret i Uppsala.

Riksbankens kontor fungerar fortfarande som lokalorgan i ärenden rörande statsgaranti för lån, som utlämnas till företag inom turisthotellnäringen (hotellgarantilån).

§ 18.

Studiemedel: Riksbanken medverkar vid utbetalning av studiemedel enligt studiemedelsförordningen (SFS 1964: 401) och studiemedelskungörelsen (SFS 1964: 592). Denna medverkan avser huvudsakligen utbetalning till postverket, banker och andra penninginrättningar för att täcka av dem gjorda utlägg av studiemedel.

Under året har utbetalning verkställts för 190 174 studiemedelsanvisningar till ett sammanlagt belopp av ca 703 mkr, varav 159 mkr avser studiebidrag.

§ 19.

Automatisk databehandling: Riksbanken har beslutat att övergå till automatisk databehandling (ADB), i första hand beträffande avbetalnings- och bosättningslånen. Med statistiska centralbyrån har träffats avtal angående system- och programmeringsarbete för maskinell databehandling av riksbankens rutiner för nämnda båda lånetyper.

Övergången till ADB beräknas kunna ske under första halvåret 1969.

§ 20.

Riksbankens jubileumsfirande:

Program. Riksbanken högtidlighöll i mitten av maj sitt 300-årsjubileum. Till detta hade från utlandet inbjudits cheferna för de centralbanker, vilka är anslutna till Internationella valutafonden eller med vilka riksbanken eljest underhållit betalningsförbindelser, liksom cheferna för vissa internationella organisationer och utländska affärsbanker. Efter mottagning av gästerna den 14 maj i samband med en festföreställning på Drottningholms Slottsteater firades jubileet påföljande dag med högtidlighet på Kungl. Teatern i närvaro av Hans Majestät Konungen och den kungliga familjen och med regeringens ledamöter samt företrädare för riksdagen, statsförvaltningen och näringslivet som gäster. Som högtidstalare framträdde — förutom riksbankschefen — statsministern, andra kammarens talman och chefen för Norges Bank. Samma dag hölls mottagning i

bankens lokaler för uppvaktande och på kvällen gavs jubileumsbankett på Stadshuset. Till denna hade, utöver deltagarna i förmiddagens högtidlighet, inbjudits riksdagens samtliga ledamöter. Vid banketten, till vilken fullmäktiges ordförande hälsade välkommen, talade Hans Majestät Konungen samt för Svenska bankföreningen dess ordförande och för utländska gäster chefen för Bank of England.

På förmiddagen den 16 maj öppnades på Statens Historiska museum en minnesutställning över riksbankens verksamhet och på eftermiddagen deltog riksbankens gäster i Stiftelsen Per Jacobsson Foundation's årssammankomst, vilken i anledning av jubileet förlagts till Stockholm i anslutning till detta.

Efter firandets avslutning i Stockholm anordnades för utländska gäster en resa till övre Norrland med besök i Abisko och vid gruvorna i Kiruna.

För riksbankens personal och pensionärer hölls i anledning av jubileet särskilda festligheter. För huvudkontoret, sedeltryckeriet och pappersbruket ägde bankett rum på Stadshuset i Stockholm den 21 maj och för ett vart av avdelningskontoren hölls särskild lokal fest under veckorna därefter. Till kontorens firande inbjöds även representanter för lokal förvaltning och näringsliv.

Pris i ekonomisk vetenskap. Som ett led i högtidlighållandet av riksbankens 300-årsjubileum beslöt fullmäktige instifta ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Priset skall årligen utdelas såsom belöning till den som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av den framstående betydelse, som avses i Alfred Nobels den 27 november 1895 upprättade testamente. Prisutdelare är Kungl. Vetenskapsakademien och för utdelningen gäller samma grunder som vid utdelandet av Nobelpriset.

Riksbanken har förbundit sig att för möjliggörande av prisutdelning varje år ställa till Nobelstiftelsens förfogande, dels ett prisbelopp lika stort som det för ett vart av Nobelpriset för samma år fastställda prisbeloppet, dels ett belopp motsvarande sextiofem procent av samma prisbelopp att enligt stiftelsens bestämmande användas för bestridande av stiftelsens kostnader för förvaltningen och prisutdelningen. Riksbanken har vidare till en särskild fond avsatt värdepapper till så stort belopp att deras avkastning är tillräcklig för att möta av riksbanken sålunda påtagna förpliktelser; med rätt dock för riksbanken att när banken så finner lämpligt utbyta avsatta värdepapper mot andra sådana.

Avsikten är att priset i ekonomisk vetenskap skall utdelas första gången år 1969.

Semesteranläggningen Baggensnäs. Vid jubileumshögtidligheten på Kungl. Teatern överlämnades till riksbankens personal, representerad av Riksbankspersonalens semesterförening, egendomen Baggensnäs i Ingarö socken (jfr. berättelsen till 1968 års BaU, § 21). Å egendomen hade färdigställts en radhuslänga innehållande sex lägenheter om 2 rum och kök samt badrum. Därtill hade en byggnad omändrats så den inrymmer bostad åt anläggningens tillsynsman samt en liten lägenhet om ett rum och kök; en annan byggnad hade ändrats till en lägen-

het om 2 rum och kök jämte badrum. Dessutom hade värmelednings-, avlopps- och elektriska systemet utbyggt och moderniserats. Även huvudbyggnaden å fastigheten hade renoverats.

Anläggningen var vid överlämnandet så färdig att den kunde tas i anspråk för sitt ändamål: att vara semester- och weekendställe för bankens personal och den har kunnat utnyttjas under sommaresemestrarna. Vissa kompletteringar av utrustningen har under hösten gjorts i såväl huvudbyggnaden som radhusen.

Jubileumssedel. I anledning av riksbankens 300-årsjubileum utgav riksbanken en 10-kronorssedel av ett utförande som anknyter till de tidigare utgivna sedlarna av ny typ. Sedeln, som närmare beskrivits i Kungl. kungörelse den 10 maj 1968, nr 128, trycktes i en begränsad upplaga och började distribueras på jubileumsdagen den 15 maj.

Jubileumsskrifter. Till jubileet utkom den av docenten Kurt Samuelsson på riksbankens uppdrag författade boken, som avses vara en mera populär framställning av relevanta och intressanta delar av den svenska samhällsutvecklingen under riksbankens verksamhetstid och som av honom åsatts titeln »Från stormakt till välfärdsstat». Boken utgavs samtidigt i engelsk översättning i England.

Likaledes till jubileet utkom en av f. d. bankokommissarien Torgny Lindgren på riksbankens uppdrag författad sedelhistorik, betecknad »Riksbankens sedelhistoria 1668—1968». Boken är försedd med en »summary in English».

Av båda de i Sverige utkomna böckerna, som tillika försäljes i allmänna bokhandeln, liksom av den engelska upplagan av Samuelssons bok har riksbanken övertagit en viss upplaga och härur som gåva utdelat böcker till utländska gäster vid jubileet, regeringens och riksdagens ledamöter, vissa institutioner och verk samt till tjänstemännen i riksbanken.

§ 21.

Riksbankens jubileumsfond: Till ledamot i riksbankens jubileumsfonds styrelse har för tiden 1 april 1968—31 mars 1971 omvalts riksbankschefen Per Åsbrink och till suppleant för honom efter numera bankdirektören i Sveriges Investeringsbank AB Arne Callans har för samma tid utsetts bankdirektören Kurt Eklöf.

Beträffande fondens ställning per den 31 december åren 1967 och 1968 hänvisas till härvid såsom bilaga II fogade utdrag ur fondens räkenskaper.

§ 22.

Riksbankens personal: Riksbankens personal har minskat under året. Såsom framgår av nedanstående tablå gäller detta såväl huvudkontoret som avdelningskontoren.

	Huvudkontoret		Avdelningskontoren		Summa	
	1967	1968	1967	1968	1967	1968
Lönegradsplacerade						
förordnandetjänstemän	20	20	23	23	43	43
övrig s. k. bankpersonal	91	91	80	85	171	176
bankexpeditörer	31	30	40	39	71	69
biträdespersonal	85	87	76	68	161	155
bevakningspersonal	56	54	25	25	81	79
Sedelräkningsbiträden						
fast anställda	77	69	110	107	187	176
övriga (medeltal)	12	7	25	19	37	26
Övrig personal ¹ (medeltal)	35	36	45	46	80	82
Totalsumma	407	394	424	412	831	806

¹ Stüderskor, nattvakter, fastighetsarbetare, tillfälligt anställda, pensionärer m. fl.

I uppställningen ovan ingår personalen vid sedelförstörelsekontoret i Tumba men inte personalen vid pappersbruket och sedeltryckeriet. Storleken av de båda sistnämnda personalgrupperna framgår av § 25.

§ 23.

Riksbankens byggnadsfråga: Sedan BS Konsult AB numera slutfört det utredningsuppdrag, avseende förberedande projektering av ett riksbankshus i kvarteret Fyrmörsaren i Stockholm, vilket omnämns i fullmäktiges berättelse till 1968 års BaU, § 25, har fullmäktige den 26 september 1968 uppdragit åt konsultfirman att i samverkan med Stockholms stads vederbörande myndigheter och inom en kostnadsram av 500 000 kronor slutgiltigt projektera de delar av en eventuell ny riksbanksbyggnad som berördes av de projekteringsarbeten som staden komme att utföra för bl. a. trafikunnel under ifrågavarande tomt, allt i syfte att därigenom bevara bankens möjligheter att framdeles kunna för sitt ändamål bebygga tomten.

§ 24.

Fastighetsförvaltningen: H u v u d k o n t o r e t. Inom huvudkontorets fastighet i Stockholm har målningsarbeten utförts för 48 000 kronor, reparation av i huvudsak marmorgolv för 19 000 kronor, framdragning av elektriska stigarledning och i samband därmed utbyte av elcentraler för 7 000 kronor samt renovering av hissmaskineri och hissfronter med glasparti för 20 750 kronor.

A v d e l n i n g s k o n t o r e n. Utöver de ändrings- och reparationsarbeten som kontorsstyrelserna inom ramen för lämnade generella bemyndiganden (se härom förra årets berättelse till BaU, § 26) låtit utföra har fullmäktige eller direktionen under året anvisat medel till dylika arbeten till belopp överstigande 5 000 kronor vid nedan angivna kontor.

Kontor	Kronor	Kostnaden avser huvudsakligen:
Göteborg	10 100	Yttre och inre målningsarbeten samt utbyte av glasruta i affärslokal.
Gävle	151 400	Renovering av fastighetens fasader samt reparation av badrum i direktörens bostad.
Halmstad	110 800	Renovering av fastighetens fasader inklusive nya dörrar till inkörsport och ny beläggning på gården.
Kristianstad	10 600	Yttre och inre målningsarbeten samt reparation av fönster och fönsterlister.
Linköping	13 500	Golvreparationer, målningsarbeten, utvidgning av hisschakt, ökade kostnader för fastighetens anslutning till stadens värmeverk samt installation av portlås och porttelefoner.
Visby	20 800	Målnings- och golvarbeten i banklokalerna, termostatregerad shuntventil till värmearläggningen, nya spisar m. m. i bostadslägenheterna.
Örebro	25 000	Upplagning och rengöring av taklist och barriär med lejongrupp.
Östersund	100 000	Renovering av fasaderna samt installation av transporthiss mellan bottenvåningen och valv i källaren.

Sluträkning på de ökade kostnader riksbanken hade att vidkännas för byggande av kontorslokaler i Umeå har under året likviderats med 24 000 kronor och de totala kostnaderna uppgår därmed till 294 000 kronor.

§ 25.

Riksbankens industrier: Inom ramen för den treåriga avtalsuppgörelsen för den kollektivavtalsanställda arbetarpersonalen vid sedeltryckeriet och pappersbruket har lönerrevision verkställt för pappersbruket den 12 februari och för sedeltryckeriet den 3 april 1968, avseende tiden den 1 februari 1968—31 januari 1969.

Sedeltryckeriet. Tillverkningen av sedlar under år 1968 har gått planenligt. Sålunda har i helrotationsmaskinen tryckts 100- och 10-kronorssedlar. Samtidigt har 5-kronorssedlar och den typ av 10-kronorssedlar, som utgavs med anledning av riksbankens 300-årsjubileum, tryckts i andra tryckpressar under viss del av året. Antalet under året tryckta brukbara sedlar uppgick till sammanlagt ca 120 miljoner sedlar (föregående år 117 milj.).

Tryckningen av produkter till andra beställare än riksbanken — huvudsakligen andra statliga institutioner — har skett i ungefär samma utsträckning som under tidigare år. Försäljningssumman exkl. varuskatt uppgick till något över 2,6 mkr (föregående år 2,8 mkr).

Kostnaderna för tryckeriets inköp av maskiner och inventarier avsedda för driften har under året uppgått till sammanlagt ca 118 000 kronor, varav de största beloppen avser: 20 000 kronor en ny sedelräkningsmaskin, 15 000 kronor en cylinder till helrotationsmaskinen och 12 000 kronor en centreringsanordning till sättmaskinen.

På fastigheten har normalt underhåll gjorts och sammanlagt har kostnaderna för detta underhåll uppgått till ca 35 000 kronor.

Sedeltryckeriets personal uppgick vid utgången av december månad 1968 till 30 tjänstemän samt 37 manliga och 30 kvinnliga kollektivavtalsanställda arbetare. Härtill kommer städningpersonal, nattvakter samt tillfälligt anställda m. fl. samt vid sedeltryckeriet tjänstgörande sedelräkningsbiträden, sammanlagt 14 personer. Hela personalstyrkan utgjorde sålunda 111 personer.

Pappersbruket. Under det gångna året har tillverkning av rullsedelpapper uppgått till ca 110,0 ton; motsvarande siffra föregående år var ca 111,4 ton. Under året har även tillverkats ca 15,9 ton arksedelpapper. Under år 1967 tillverkades ca 25,9 ton arksedelpapper.

Priset på rullsedelpapper (för 100-, 50- och 10-kronorssedlar) har liksom under de sista fem åren varit oförändrat 15 kronor per kg, och priset för arksedelpapper (för 5-kronorssedlar) utgör likaledes oförändrat 11 kronor per kg.

Leveransvärdet för av pappersbruket under året levererat annat papper än sedelpapper har uppgått till ca 5,3 mkr. Motsvarande värde för föregående år utgjorde ca 4,8 mkr. En stabilisering av finpappersmarknaden har kunnat noteras. Arbetet med intensifierad marknadsföring av brukets produkter fortsätter.

Vid utgången av år 1968 uppgick antalet kollektivavtalsanställda arbetare vid bruket till 70, därav 24 kvinnliga, vartill kommer städningpersonal. Personalstyrkan var densamma vid motsvarande tidpunkt föregående år. I övrigt var i bruksdriften engagerade 15 tjänstemän och 7 arbetsledare. Motsvarande antal för ett år sedan var resp. 17 och 7. Aktiebolagets verkställande direktör har fungerat som chef för pappersbruksdriften.

Avseende investeringar i bruksdriften må nämnas att styrelsen för AB Tumba bruk beslutat genomföra en teknisk förnyelse med om- och tillbyggnad av maskinutrustningen, automatisering av mäldhanteringen jämte ny metodik för råvarubearbetning, vattenreningsanläggning samt arksortering och arkskärning för en total beräknad kostnad av ca 11 mkr. Investeringen genomföres under tiden 1968—1969. Första etappen med automatisering av mäldhanteringen och tillbyggnad av pappersmaskinsalen är genomförd. Till övriga etapper hörande byggnadsarbeten har påbörjats. Övriga investeringar syftar till ett kontinuerligt underhåll.

Efter riksdagens beslut om sedeltryckeriets förflyttning till Tumba och integration i AB Tumba bruk har projektering av den nya anläggningen slutförts i bolagets regi. Byggnadsarbetet påbörjades i månadsskiftet augusti-september och fortlöper planenligt. Inköp har verkställts av nya maskiner (rotationstryckmaskin och guillockeringsmaskin) för en sammanlagd kostnad av ca 2,9 mkr.

Den av bolagsstyrelsen beslutade moderniseringen av brukets bostadsbestånd fortsätter planenligt.

Restaurering av kulturminnesmärket Kölnan med inrättandet av bruksmuseum har slutförts.

Vid årets ordinarie bolagsstämma med AB Tumba bruk den 20 juni 1968 omvaldes samtliga styrelseledamöter.

§ 26.

För riktigheten av de å s. 38—42 lämnade sifferuppgifterna svarar bankkamrerna Gerdt Richter och Runc Burestam, vilka undertecknat respektive kontrasignerat riksbankens bokslut.

§ 27.

Inspektioner m. m.: Inspektioner av avdelningskontoren enligt 18 § andra stycket bankoreglementet har under år 1968 verkställts.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar har ägt rum av huvudkontorets kassor och förvaringsrum ävensom av sedeltryckeriets och Tumba bruks kassor.

Revision genom därtill av chefen för revisionsavdelningen utsedda tjänstemän har under året verkställts vid samtliga avdelningskontor.

Stockholm den 9 januari 1969.

KJELL-OLOF FELDT

ERIK WÄRNBERG

PER ÅSRINK

TORSTEN BENGTSON

YNGVE HOLMBERG

BIRGER NILSSON

OLLE DAHLÉN

/Karin Winberg

Valutastyrelsens berättelse

Till Herrar Fullmäktige i Sveriges Riksbank

Valutastyrelsen får härmed lämna följande berättelse för år 1968 angående sitt verksamhetsområde.

Förordnande gavs om fortsatt valutareglering intill den 1 juli 1969, varvid valutaförfattningarna förlängdes utan ändring.

I huvudsak har ändringar i följande två avseenden skett beträffande tillämpningen av valutabestämmelserna. De vidtogs båda i december.

Den ena ändringen avsåg betalning till utlandet av premie för livränte- och/eller kapitalförsäkring. Sådan betalning fick — liksom betalningar för andra slags försäkringspremier — sedan april 1966 utföras av valutabankerna utan begränsning till beloppet. Ändringen innebär, att ifrågavarande premiebetalningar får utföras av valutabankerna utan riksbankens förhandsprövning endast om premie skall erläggas under minst tre år från försäkringsavtalets ingående och den årliga premiebetalningen ej överstiger 10 000 kronor, varjämte gäller att summan av premien och de andra premier för livränte- och/eller kapitalförsäkringar som försäkringstagaren har att erlagga till utlandet icke överstiger 10 000 kronor för kalenderåret.

Den andra ändringen avsåg bestämmelserna om switch-affärer i utländska och svenska värdepapper. Beträffande de på utländsk valuta lydande värdepapperen i svensk ägo innebär ändringen, att den vid försäljningen i utlandet uppkomna likviden endast får användas för köp av *börsnoterade* utländska eller på utländsk valuta lydande svenska värdepapper med den ytterligare inskränkningen att förvärvet ej får gälla sådana aktier eller andelar, som utgivits av investmentbolag eller investmentfonder. Vad gäller switchar i på svenska kronor lydande svenska värdepapper krävs, såvida särskilt tillstånd ej inhämtats, att såväl den ingående som utgående posten skall bestå av *börsnoterade* värdepapper.

Under året meddelade tillstånd till finansiell upplåning utomlands, direkta investeringar i utlandet samt utländska investeringar i Sverige framgår av bifogade tabeller 1—5, som även återger motsvarande uppgifter för vissa tidigare år.

Tillstånden till *finansiell upplåning utomlands* uppgick 1968 till 1 208 mkr. Beloppet är ca 400 mkr högre än motsvarande belopp för 1967, som dock var lågt i jämförelse med 1965 och 1966 års siffror på något över 1 miljard kr. Ökning registrerades under året för samtliga i tabell 1 redovisade länekategorier med undantag för grupperna »Övriga lån» och »Lån för direkt investering i utlandet». Den är särskilt framträdande i fråga om de i Sverige verksamma ut-

ländska dotterbolagens upplåning (»Lån för direkt investering från utlandet») men även de svenska varvens lån i utlandet har stigit jämfört med 1967 dock utan att nå upp till nivån under åren 1964—1966.

Tillstånd till *direkta investeringar i utlandet* lämnades, såsom framgår av tabell 2, för ett sammanlagt belopp av 673 mkr jämfört med 877 mkr 1967. Huvudinriktningen av investeringarna har under året skiftat från EEC till EFTA, som svarade för det högsta beloppet, 244 mkr (258 mkr 1967), varav 109 mkr (37 mkr) föll på Storbritannien och 102 mkr (190 mkr) på de nordiska länderna. Tillstånden avseende EEC-området uppgick till 153 mkr (274 mkr), varav huvudparten eller 70 mkr (148 mkr) hänförde sig till Västtyskland. Siffran för u-länderna, 158 mkr (189 mkr), fördelade sig med 36 mkr på Europa (21 mkr), 6 mkr på Afrika (3 mkr), 6 mkr på Asien (21 mkr) och 110 mkr på Latinamerika (144 mkr).

Investeringsstillstånden avseende försäljningsföretag omfattade, som redovisas i tabell 3, ett totalbelopp av 113 mkr jämfört med 137 mkr för 1967. Försäljningsföretagens relativa andel av totalbeloppet uppgick till ca 17 % och låg vid ungefär samma nivå som tidigare. Tillstånden till nyetableringar utvisar en ökning i fråga om antalet — 299 st 1968 mot 255 st 1967 — men totalbeloppet sjönk avsevärt, nämligen från 238 mkr 1967 till 168 mkr 1968. Minskningen i beloppet för nyetableringar hänförde sig huvudsakligen till gruppen »Övriga», som vanligtvis är den beloppsmässigt dominerande.

Tillstånden till *direkta investeringar i Sverige från utlandets sida* steg, som framgår av tabell 4, från 584 mkr 1967 till 1 039 mkr 1968, vilket är det högsta hittills noterade beloppet. För Nordamerika registrerades en ökning med ca 310 mkr i jämförelse med 1967 och för EFTA en ökning med ca 200 mkr, under det att investeringarna från EEC minskade från 93 mkr 1967 till 44 mkr 1968. Liksom tidigare bidrog vissa oljebolags investeringar i stor utsträckning till ökningen avseende Nordamerika och EFTA. Därjämte förekom under året en ökning i direkta investeringar i form av förvärv av existerande företag, i tabell 5 upptagna som nyetableringar.

Som framgår av tabell 5 hänförde sig huvudparten av de utländska investeringarna i Sverige under året till försäljningsföretag, en utveckling som innebär en återgång till förhållandena under 1965 och 1966. Vad beträffar nyetableringarna i Sverige låg antalet vid ungefär samma nivå som 1967, under det att totalbeloppet avsevärt ökade.

På valutastyrelsens vägnar:

Sven Joge

G. Åkermalm

Stockholm den 2 januari 1969

Tabellbilaga

- Tabell 1. Tillstånd till finansiell upplåning utomlands 1962—1968.
- Tabell 2. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet 1955—1968 med fördelning på ländergrupper.
- Tabell 3. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet 1965—1968. Verksamhetstyp och nyetableringar.
- Tabell 4. Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida 1960—1968 med fördelning på ländergrupper.
- Tabell 5. Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida 1965—1968. Verksamhetstyp och nyetableringar.

Statistiken över direkta investeringar avslutas årsvis medio december.

EFTA: Danmark, Finland, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien, Österrike.

EEC: Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Västtyskland.

Nordamerika: Canada, USA.

U-länder: enligt OECD:s förteckning.

Försäljningsföretag: Företag vilkas ändamål enbart är försäljning av som regel svenska exportvaror utomlands respektive utländska i Sverige.

Övriga företag: Företag av skiftande art: beloppmässigt överväger utvinnings-, tillverknings- och sammansättningsföretag (produktionsföretag).

Tabell 1. Tillstånd till finansiell upplåning utomlands 1962—1968

Mkr

	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Svenska redares lån	98	97	129	279	168	134	183
Svenska varvs lån	151	36	435	297	284	72	179
Övriga svenska exportindustriers lån	18	0	13	83	116	47	59
Övriga lån	6	3	33	70	47	6	2
	273	136	610	729	615	259	423
Lån för direkt investering i utlan-							
det ¹	46	5	106	27	52	244	79
från utlandet ²	296	561	235	245	400	288	706
Summa	615	702	951	1 001	1 067	791	1 208

¹ Beloppen inkluderas i de i tabell 2 och 3 redovisade.² Beloppen inkluderas i de i tabell 4 och 5 redovisade.

Tabell 2. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet 1955—1968

Mkr

År	EFTA	EEC	Nordamerika	U-länder	Övriga	Totalt
1955	28,5	28,6	11,8	62,5	5,3	136,7
1956	16,2	29,7	20,1	63,5	6,1	135,6
1957	38,2	43,1	46,4	61,3	2,3	191,3
1958	19,5	40,1	18,4	88,1	3,2	169,3
1959	33,2	162,2	62,7	91,8	6,4	356,3
1960	62,9	65,1	9,0	149,8	1,6	288,4
1961	57,5	78,4	12,0	183,2	14,7	345,8
1962	158,9	154,6	51,9	67,3	21,8	454,5
1963	174,6	79,4	9,9	119,6	7,3	390,8
1964	227,3	278,1	80,0	156,8	4,7	746,9
1965	127,2	203,8	46,7	136,5	23,4	537,6
1966	163,3	244,2	144,9	166,8	16,1	735,3
1967	258,3	273,9	124,4	188,8	31,6	877,0
1968	244,1	152,5	93,2	157,6	25,1	672,5
Summa	1 609,7	1 833,7	731,4	1 693,6	169,6	6 038,0 ¹

¹ Fr. o. m. 1961 inkluderas i beloppen även upplåning i utlandet för investering därstädes.

Tabell 3. Tillstånd till direkta investeringar i utlandet 1965—1968

Verksamhetstyp och nyetableringar

Mkr

	1965		1966		1967		1968	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
<i>Totalt</i>		537,6		735,3		877,0		672,5
försäljningsföretag ..		79,8		101,1		137,0		112,7
övriga		457,8		634,2		740,0		559,8
därav nya under året	232	108,3	283	256,3	255	238,2	299	168,1
försäljningsföretag ..	116	14,5	144	16,4	125	31,7	150	26,3
övriga	116	93,8	139	239,9	130	206,5	149	141,8
Härav:								
<i>EFTA</i>		127,2		163,3		258,3		244,1
försäljningsföretag ..		37,4		49,6		67,1		41,8
övriga		89,8		113,7		191,2		202,3
därav nya under året	111	19,0	156	91,6	137	77,0	156	73,2
försäljningsföretag ..	62	7,6	90	8,5	71	17,6	84	19,4
övriga	49	11,4	66	83,1	66	59,4	72	53,8
<i>EEC</i>		204,5		244,2		273,9		152,5
försäljningsföretag ..		18,1		20,8		27,9		29,0
övriga		186,4		223,4		246,0		123,5
därav nya under året	56	31,3	65	39,0	57	88,4	81	49,5
försäljningsföretag ..	29	2,2	29	4,3	31	2,6	40	3,0
övriga	27	29,1	36	34,7	26	85,8	41	46,5
<i>Nordamerika</i>		46,7		144,9		124,4		93,2
försäljningsföretag ..		12,3		11,3		27,5		14,8
övriga		34,4		133,6		96,9		78,4
därav nya under året	16	5,6	15	104,6	13	10,9	11	7,2
försäljningsföretag ..	13	2,6	6	0,9	10	10,0	7	1,0
övriga	3	3,0	9	103,7	3	0,9	4	6,2
<i>U-länder</i>		135,8		166,8		188,8		157,6
försäljningsföretag ..		11,7		13,9		13,8		19,1
övriga		124,1		152,9		175,0		138,5
därav nya under året	43	35,3	41	20,9	41	60,2	46	31,3
försäljningsföretag ..	8	1,8	16	2,7	11	1,3	15	2,2
övriga	35	33,5	25	18,2	30	58,9	31	29,1

Tabell 4. Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida
1960—1968

Mkr

År	EFTA	EEC	Nordamerika	Övriga	Totalt
1960	91,4	9,9	33,0	0,1	134,4
1961	49,9	48,5	68,0	0,1	166,5
1962	247,4	46,9	27,1	0,5	321,9
1963	358,9	39,2	354,6	4,0	756,7
1964	138,0	53,5	155,5	12,9	359,9
1965	175,6	30,7	112,9	0,6	319,8
1966	189,5	131,0	333,2	0,6	654,3
1967	119,0	93,4	362,1	9,7	584,2
1968	319,6	43,9	672,4	3,0	1 038,9
Summa	1 689,3	497,0	2 118,8	31,5	4 336,6

Tabell 5. Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida
1965—1968

Verksamhetstyp och nyetableringar

Mkr

	1965		1966		1967		1968	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
<i>Totalt</i>		319,8		654,3		584,2		1 038,9
försäljningsföretag ..		197,3		427,9		242,2		707,4
övriga		122,5		226,4		342,0		331,5
därav nya under året	102	40,9	149	197,7	141	69,3	152	298,5
försäljningsföretag ..	66	22,5	83	142,5	85	9,4	92	65,8
övriga	36	18,4	66	55,2	56	59,9	60	232,7
Härav:								
<i>EFTA</i>		175,6		189,5		119,0		319,6
försäljningsföretag ..		121,0		164,3		29,4		267,6
övriga		54,6		25,2		89,6		52,0
därav nya under året	50	8,2	82	43,1	73	19,8	81	45,8
försäljningsföretag ..	33	2,3	48	28,3	47	3,7	56	23,8
övriga	17	5,9	34	14,8	26	16,1	25	22,0
<i>EEC</i>		30,7		131,0		93,4		43,9
försäljningsföretag ..		16,6		21,7		68,0		24,7
övriga		14,1		109,3		25,4		19,2
därav nya under året	21	15,0	26	15,9	28	4,1	26	16,6
försäljningsföretag ..	14	11,1	17	7,6	21	3,3	16	15,2
övriga	7	3,9	9	8,3	7	0,8	10	1,4
<i>Nordamerika</i>		112,9		333,2		362,1		672,4
försäljningsföretag ..		59,1		241,8		144,9		413,5
övriga		53,8		91,4		217,2		258,9
därav nya under året	29	17,1	39	138,0	31	36,1	39	234,6
försäljningsföretag ..	18	8,5	18	106,6	15	2,4	18	26,7
övriga	11	8,6	21	31,4	16	33,7	21	207,9

Riksbankens Jubileumsfond

Fondens intäkter uppgick under 1968 till 19 639 988 kronor 10 öre. Omkostnaderna uppgick till 306 339 kronor 74 öre, varigenom fondens nettointäkt kom att utgöra 19 333 648 kronor 36 öre. Under året beviljade fonden anslag på tillsammans 17 423 552 kronor 96 öre. Under dessa och tidigare beviljade anslag utbetalades 16 611 799 kronor 43 öre.

Under året upplupna men ej uppburna räntor har ej bokförts.

Fondens ställning per den 31 december 1967 och 1968 framgår av följande balansräkning. De ursprungligen övertagna obligationerna har upptagits till de bokföringsvärden varmed de överfördes till fonden och de därefter tillkomna obligationerna till de faktiska inköpsvärdena. Av det vid årets slut såsom disponibla medel bokförda beloppet har 3 580 870 kronor 04 öre reserverats för pensionsavgifter för i tidigare beviljade anslag engagerad personal.

Balansräkning

per den 31 december 1967 och 1968

<i>Tillgångar</i>	1967	1968
Skattkamarväxlar .	1 650 000: —	2 800 000: —
Obligationer utfärda- de av		
Svenska staten ...	126 402 250: —	126 402 250: —
Hypoteksinrätt- ningar	141 651 500: —	141 641 500: —
Kommuner	20 116 750: —	20 116 750: —
Industrier	32 261 100: —	33 806 100: —
Checkräkning i riks- banken	32 751: 84	66 702: 24
Postgiro	1 250: 03	4 148: 56
Kassa	500: —	500: —
	<hr/> Kr 322 116 101: 87	<hr/> Kr 324 837 950: 80
<i>Skulder</i>		
Kapitalkonto	282 708 420: 96	282 708 420: 96
Beviljade, ej utbetal- da anslag	18 250 159: 59	19 061 913: 12
Disponibla medel:		
Ingående behållning	16 556 621: 63	21 157 521: 32
Avgår: Beviljade anslag	14 410 481: —	17 423 552: 96
Tillkommer: Årets nettointäkt	19 011 380: 69	19 333 648: 36
Utgående behållning	21 157 521: 32	23 067 616: 72
	<hr/> Kr 322 116 101: 87	<hr/> Kr 324 837 950: 80

Vinst- och förlusträkning

<i>Utgifter</i>	1967	1968
Omkostnader	275 762: 84	306 339: 74
Fondens nettointäkt	19 011 380: 69	19 333 648: 36
	<hr/>	<hr/>
	Kr 19 287 143: 53	19 639 988: 10
<i>Inkomster</i>		
Ränteintäkter netto .	19 287 143: 53	19 639 641: 10
Övriga intäkter	—	347: —
	<hr/>	<hr/>
	Kr 19 287 143: 53	19 639 988: 10
	<hr/>	<hr/>